

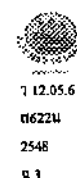

**แนวทางการดำเนินการเสนอขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์
อันเป็นที่เชิดชูยิ่งช้างเผือก เครื่องราชอิสริยาภรณ์
อันมีเกียรติยศยิ่งมงกุฎไทย และเหรียญจักรพรรดิมาลา**

โดย

**นางสัฒฤทธิ์พร วงษา
ตำแหน่ง บุคลากร 5**

**ผู้ขอรับการประเมินเพื่อแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่ง บุคลากร 6ว
สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงาน
กระทรวงแรงงาน**

7 12.05.6
ต6221
2548
ณ.3

ห้องสมุดกระทรวงแรงงาน

10774

แนวทางการดำเนินการเสนอ

คำนำ

เครื่องราชอิสริยาภรณ์ เป็นเครื่องหมายแห่งเกียรติยศและบำเหน็จความชอบที่พระมหากษัตริย์ทรงพระราชทานให้แก่บุคคลที่ได้กระทำความดีความชอบจนเกิดประโยชน์แก่ประเทศชาติและสังคม ผู้ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ไม่ว่าตระกูลใด ชั้นตราใด ย่อมถือว่าเป็นผู้มีเกียรติยศและเป็นสิริมงคล การเสนอขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์เป็นเรื่องที่มีความสำคัญ ผู้ปฏิบัติงานในด้านนี้ต้องมีความรู้ ความเข้าใจในข้อกำหนด ระเบียบ หลักเกณฑ์ วิธีการดำเนินการ และขั้นตอนการจัดเตรียมเอกสารต่าง ๆ โดยเฉพาะการพิจารณาคุณสมบัติของผู้มีสิทธิเสนอขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ หากดำเนินการผิดพลาดจะมีผลกระทบต่อสิทธิประโยชน์ของบุคคลดังกล่าว

ผู้ขอรับการประเมินได้เล็งเห็นถึงความสำคัญในขั้นตอนการดำเนินการพิจารณาเสนอขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ จึงได้ศึกษาข้อกำหนด ระเบียบ หลักเกณฑ์ เงื่อนไขที่เกี่ยวข้อง ขั้นตอนการดำเนินการ ตลอดจนวิธีการแก้ปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ได้อย่างถูกต้อง รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ผู้ขอรับการประเมินหวังเป็นอย่างยิ่งว่า ผลงานเล่มนี้จะเป็นประโยชน์ต่อเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานด้านเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ได้ใช้เป็นแนวทางประกอบการเสนอขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ในส่วนราชการ รวมถึงผู้ที่ได้รับพระราชทานและผู้ที่เกี่ยวข้องต่อไป

สัมฤทธิ์พร วงษา

มิถุนายน 2548

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	
สารบัญ	
บทที่ 1 บทนำ	1
บทที่ 2 ประวัติความเป็นมาของเครื่องราชอิสริยาภรณ์	4
กำเนิดเครื่องราชอิสริยาภรณ์ในยุโรป	4
ความเป็นมาของเครื่องราชอิสริยาภรณ์ในเอเชีย	5
ความเป็นมาของเครื่องราชอิสริยาภรณ์ในประเทศไทย	5
ประวัติความเป็นมาของเครื่องราชอิสริยาภรณ์อันเป็นที่เชิดชูยิ่งช้างเผือก	6
ประวัติความเป็นมาของเครื่องราชอิสริยาภรณ์อันมีเกียรติยศยิ่งมงกุฎไทย	15
ประวัติความเป็นมาของเหรียญราชอิสริยาภรณ์จักรพรรดิมาลา	22
บทที่ 3 กฎ ระเบียบ ที่เกี่ยวข้อง	24
บทที่ 4 ขั้นตอนการดำเนินการเสนอขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ และเหรียญจักรพรรดิมาลา	32
ขั้นตอนที่ 1 : ขั้นตอนเตรียมการ	34
ขั้นตอนที่ 2 : ขั้นตอนดำเนินการ	37
ขั้นตอนที่ 3 : จัดส่งเอกสาร	74
บทที่ 5 สรุปและข้อเสนอแนะ	80
บรรณานุกรม	
ภาคผนวก	

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมา

เครื่องราชอิสริยาภรณ์ เป็นเครื่องหมายแห่งเกียรติยศและบำเหน็จความชอบ ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงสร้างขึ้นสำหรับพระราชทานเป็นบำเหน็จความชอบให้แก่ผู้กระทำ ความดีความชอบอันก่อให้เกิดประโยชน์ต่อราชการแผ่นดินและสาธารณชนหรือส่วนพระองค์ นอกจากนั้นยังหมายความรวมถึงเหรียญที่ระลึกที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สร้างใน โอกาสสำคัญต่างๆ เพื่อให้บุคคลทั่วไปใช้ประดับได้ เครื่องราชอิสริยาภรณ์ตามหลักฐาน ปรากฏว่ามีมาแต่ครั้งรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยมีการพัฒนามา เป็นลำดับจนถึงปัจจุบัน ในทุก ๆ ปี จะมีข้าราชการ ลูกจ้างประจำ และคู่สมรสของข้าราชการ ชั้นผู้ใหญ่ ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ในตระกูล ชั้นตราต่าง ๆ ผู้ที่ได้รับ พระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ไม่ว่าตระกูลใด ชั้นตราใด ย่อมถือว่าเป็นผู้มีเกียรติยศ และเป็นสิริมงคลแก่ตนเองรวมถึงวงศ์ตระกูล

ดังนั้น ในการพิจารณาเสนอขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ให้แก่ บุคคลใด จึงต้องพิจารณาให้รอบคอบว่า บุคคลนั้นได้กระทำความดีความชอบเป็นประโยชน์ แก่ประเทศชาติ และสังคม จนถึงขนาดควรได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ เป็นผู้ ที่ได้ปฏิบัติงานหรือหน้าที่ราชการด้วยความอุตสาหะ ซื่อสัตย์ สุจริต และเอาใจใส่เป็นอย่างดี จนเกิดผลประโยชน์แก่ประเทศชาติ ประชาชน โดยมีใ้พิจารณาแต่เพียง ตำแหน่ง ระดับ ชั้น ชั้นยศ หรือครบกำหนดระยะเวลาที่จะเสนอขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ได้เท่านั้น ทั้งนี้ เพื่อให้บุคคลที่ได้รับพระราชทาน รู้สึกภาคภูมิใจในเครื่องราชอิสริยาภรณ์ที่ได้รับ พระราชทานอย่างแท้จริง และเพื่อให้เครื่องราชอิสริยาภรณ์เป็นเครื่องหมายเชิดชูเกียรติยศ อย่างสูงด้วย

การเสนอขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ เป็นเรื่องที่มีความสำคัญ ผู้ปฏิบัติงานในด้านนี้ ต้องมีความรอบคอบ มีความรู้ความเข้าใจในข้อกฎหมาย ระเบียบ หลักเกณฑ์ เงื่อนไข และขั้นตอนการดำเนินการต่างๆ โดยเฉพาะการพิจารณาคุณสมบัติของผู้มีสิทธิเสนอขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ หากดำเนินการผิดพลาด จะมีผลกระทบต่อสิทธิประโยชน์ของข้าราชการ และลูกจ้างประจำในสังกัด ผู้ขอรับการประเมินในฐานะที่รับผิดชอบงานการเสนอขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ จึงได้จัดทำแนวทางการปฏิบัติงานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ขึ้น โดยรวบรวมข้อกฎหมาย ระเบียบ หลักเกณฑ์ เงื่อนไข ขั้นตอนการดำเนินการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ปัญหาที่มักพบในการปฏิบัติงาน และแนวทางแก้ไข เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการพิจารณาเสนอขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ได้อย่างถูกต้องเหมาะสมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อให้ทราบถึงข้อกฎหมาย ระเบียบ หลักเกณฑ์ และเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาเสนอขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์
2. เพื่อให้ทราบถึงขั้นตอนการปฏิบัติ และวิธีการดำเนินการเสนอขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ที่ถูกต้อง
3. เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานและผู้ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ได้รับความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องตรงกัน และใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติเกี่ยวกับการเสนอขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ได้อย่างถูกต้อง รวดเร็ว เหมาะสม เป็นการช่วยลดปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น

ขอบเขตของการศึกษา

ศึกษาเกี่ยวกับข้อกฎหมาย ระเบียบ หลักเกณฑ์ เงื่อนไข ขั้นตอนและวิธีการดำเนินการพิจารณาและการจัดทำเอกสารการเสนอขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์อันเป็นที่เชิดชูยิ่งช้างเผือก เครื่องราชอิสริยาภรณ์อันมีเกียรติยศยิ่งมงกุฎไทย และเหรียญจักรพรรดิมาลาให้แก่ข้าราชการ ลูกจ้างประจำ และคู่สมรสข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ในสังกัด

วิธีการศึกษา

ศึกษาจากเอกสาร ประกอบด้วย ข้อกฎหมาย ระเบียบ หลักเกณฑ์ เงื่อนไข ขั้นตอนและวิธีการดำเนินการ เอกสารประกอบการฝึกอบรม เอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเครื่องราชอิสริยาภรณ์อันเป็นที่เชิดชูยิ่งช้างเผือก เครื่องราชอิสริยาภรณ์อันมีเกียรติยศยิ่งมงกุฎไทย และเหรียญจักรพรรดิมาลา

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเครื่องราชอิสริยาภรณ์สามารถดำเนินการในกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ได้อย่างต่อเนื่อง ถูกต้อง ทันตามระยะเวลาที่กำหนด และมีประสิทธิภาพ
2. ปัญหาและอุปสรรค ที่อาจเกิดขึ้นในขณะปฏิบัติงานลดน้อยลง
3. ผู้ขอรับการประเมินได้พัฒนางานในหน้าที่ที่ปฏิบัติเกี่ยวกับเครื่องราช - อิศริยาภรณ์อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
4. ผู้ได้รับพระราชทานเห็นความสำคัญและเกิดความภาคภูมิใจในเครื่องราชอิสริยาภรณ์ที่ตนได้รับพระราชทาน
5. ผู้ได้รับพระราชทานและผู้สนใจทั่วไปได้รับความรู้ ความเข้าใจ สามารถใช้เป็นเอกสารประกอบในการศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับการพิจารณาเสนอขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ได้

บทที่ 2

ประวัติความเป็นมาของเครื่องราชอิสริยาภรณ์

ประวัติความเป็นมาของเครื่องราชอิสริยาภรณ์

เครื่องราชอิสริยาภรณ์ คือสิ่งซึ่งเป็นเครื่องหมายแสดงเกียรติยศและบำเหน็จความชอบ เป็นของพระมหากษัตริย์ทรงสร้างขึ้นสำหรับพระราชทานเป็นบำเหน็จความชอบในราชการหรือส่วนพระองค์ เรียกเป็นภาษาสามัญว่า "ตรา" ในปัจจุบันนี้ หมายความรวมถึงเครื่องราชอิสริยาภรณ์สำหรับพระราชทานแก่ผู้กระทำความดีความชอบอันเป็นประโยชน์แก่ประเทศ ศาสนา และประชาชน และเหรียญที่ระลึกที่พระราชทานเป็นบำเหน็จความชอบในโอกาสต่าง ๆ และที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้บุคคลประดับได้อย่างเครื่องราชอิสริยาภรณ์ตามที่ทางราชการกำหนด (สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, 2546 : 1)

กำเนิดเครื่องราชอิสริยาภรณ์ในยุโรป

เครื่องราชอิสริยาภรณ์ มีต้นกำเนิดมาจากยุโรป สมเด็จพระสันตปาปา ซึ่งเป็นประมุขแห่งคริสตจักร ณ กรุงโรม ทรงสถาปนาขึ้นเป็นครั้งแรกเมื่อครั้งสงครามครูเสด เพื่อเป็นบำเหน็จความชอบในการสงครามและการพระศาสนา เครื่องราชอิสริยาภรณ์ที่ได้สถาปนาในครั้งนั้น มี 3 ประเภทด้วยกันคือ เครื่องราชอิสริยาภรณ์แก่ผู้กระทำการอันเป็นการกุศล เป็นต้นว่า เครื่องราชอิสริยาภรณ์เซนต์ ลาซาร์ส (Order of St. Lazarus) ซึ่งจะได้แก่ผู้อุทิศตนในการรักษาพยาบาลแก่ผู้เจ็บไข้ และผู้ที่ได้รับบาดเจ็บจากการแสวงบุญในสมัยก่อนสงครามครูเสด เครื่องราชอิสริยาภรณ์ประเภทที่สอง ได้แก่ เครื่องราชอิสริยาภรณ์สำหรับทหาร เช่น เครื่องราชอิสริยาภรณ์อัศวินผู้ปกป้องนักแสวงบุญ (Knights Templars) ซึ่งจะให้แก่ผู้ที่ปฏิบัติภารกิจทางด้านทหารเท่านั้น เครื่องราชอิสริยาภรณ์ประเภทที่สาม ซึ่งเป็นประเภทที่มีความสำคัญที่สุด ได้แก่ เครื่องราชอิสริยาภรณ์ เซนต์ จอห์น แห่งเยรูซาเล็ม (Order of St. John of Jerusalem) ซึ่งต่อมารู้จักกันในนาม เครื่องราชอิสริยาภรณ์มอลตา (Order of the Malta) จะให้แก่ผู้ประกอบคุณงามความดีทั้งในด้านการกุศลและทางด้านการทหาร เครื่องราชอิสริยาภรณ์ด้านการพระศาสนาและด้านการทหารเหล่านี้เอง ที่เป็นต้นกำเนิดของเครื่องราชอิสริยาภรณ์ที่สถาปนาขึ้นในประเทศ สเปน โปรตุเกส และอิตาลี ภายหลังจากสงครามครูเสด และได้แพร่หลายไปทั่วยุโรปในเวลาต่อมา (สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, 2530 : 1)

สำหรับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ที่เก่าแก่ที่สุดของยุโรป เป็นเครื่องราชอิสริยาภรณ์ของโปรตุเกสที่ชื่อ The Order of Aviz ได้สร้างมาตั้งแต่สมัยพุทธศตวรรษที่ 17 ตรงกับพุทธศักราช 1683 (ค.ศ. 1140) ซึ่งเป็นช่วงระยะเวลาก่อนสร้างกรุงสุโขทัยเป็นราชธานี ในประวัติศาสตร์ไทย ทั้งนี้ จะเห็นได้ว่าเครื่องราชอิสริยาภรณ์ที่เก่าแก่ของยุโรปมีรูปเครื่องหมายกางเขนทั้งสิ้น อันมีผลสืบเนื่องมาจากเครื่องหมายกางเขนในสงครามครูเสด (สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี , 2546 : 2-3)

ความเป็นมาของเครื่องราชอิสริยาภรณ์ในเอเชีย

สำหรับประเทศทั้งหลายในเอเชียนี้ ต่างก็มีเครื่องประดับสำหรับแสดงเกียรติยศและบำเหน็จความชอบมาแต่ครั้งโบราณด้วยกันทุกประเทศ แต่ใช้เป็นเครื่องหมายอย่างอื่น การใช้เครื่องราชอิสริยาภรณ์ตามแบบอย่างประเทศตะวันตกนั้น ได้เกิดขึ้นในประเทศไทยเป็นประเทศแรกในเอเชีย ซึ่งได้มีการสร้างเป็นครั้งแรกในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อ พ.ศ. 2400 ต่อจากนั้นประเทศญี่ปุ่นและประเทศจีน จึงได้คิดจัดทำขึ้น จนกระทั่งมีเครื่องราชอิสริยาภรณ์อยู่ด้วยกันทั้งหมดทุกประเทศในปัจจุบัน (สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี , 2546 : 5)

ความเป็นมาของเครื่องราชอิสริยาภรณ์ในประเทศไทย

ในประเทศไทย พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 ทรงมีพระราชดำริให้สร้างเครื่องราชอิสริยาภรณ์ขึ้นเป็นครั้งแรกเมื่อราวปี พ.ศ. 2400 อันเป็นปีที่ 7 ในรัชกาลที่ 4 เมื่อสร้างขึ้นเป็นครั้งแรกนั้นมีแต่ดวงดาราสำหรับติดเสื้อเรียกกันว่า "ตรา" ซึ่งยังไม่มีพระราชบัญญัติให้เรียกอย่างไร แต่พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงเรียกในพระราชนิพนธ์ว่า "เครื่องประดับสำหรับยศ" โดยทรงใช้คำว่า "เครื่องราชอิสริยยศ" หมายถึงเฉพาะเครื่องประดับของพระมหากษัตริย์ ถ้าเป็นเครื่องประดับสำหรับขุนนาง ทรงใช้คำว่า "เครื่องสำคัญยศ" (สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี , 2530 : 3-4)

ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ได้โปรดเกล้าฯ ให้ตั้งพระราชบัญญัติเครื่องราชอิสริยาภรณ์ขึ้นเป็นครั้งแรกในปี พ.ศ. 2416 โปรดให้เรียกว่า "เครื่องราชอิสริยยศ" มาจนถึงปี พ.ศ. 2432 จึงได้เปลี่ยนมาเรียกว่า "เครื่องราชอิสริยาภรณ์" อย่างไรก็ตาม คนทั่วไปก็ยังคงเรียกเครื่องราชอิสริยาภรณ์ว่า "ตรา" กันติดปากมาจนกระทั่งปัจจุบัน ซึ่ง "ตรา" นี้เองที่เป็นต้นกำเนิดของเครื่องราชอิสริยาภรณ์ไทยในสมัยปัจจุบัน (สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี , 2530 : 4)

ในปัจจุบันเครื่องราชอิสริยาภรณ์ที่พระมหากษัตริย์ทรงพระราชทานให้แก่ข้าราชการ ถูกจ้างประจำ คู่สมรสของข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ ได้แก่ เครื่องราชอิสริยาภรณ์อันเป็นที่เชิดชูยิ่งช้างเผือกและเครื่องราชอิสริยาภรณ์อันมีเกียรติยศยิ่งมงกุฎไทย และเหรียญราชอิสริยาภรณ์ ซึ่งขอกล่าวถึงเฉพาะเหรียญจักรพรรดิมาลา โดยมีประวัติความเป็นมาดังนี้

ประวัติความเป็นมาของเครื่องราชอิสริยาภรณ์อันเป็นที่เชิดชูยิ่งช้างเผือก

เครื่องราชอิสริยาภรณ์อันเป็นที่เชิดชูยิ่งช้างเผือก (The Most Exalted Order of the White Elephant) เริ่มสถาปนาในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เดิมเรียกว่า "เครื่องราชอิสริยยศความชอบอย่างสูงสุดช้างเผือกสยาม" สำหรับพระราชทานแก่ผู้กระทำความดีความชอบเป็นประโยชน์แก่ราชการหรือสาธารณชน ตามที่ทรงพระราชดำริเห็นสมควร (สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, 2546 : 42) โดยมีประวัติความเป็นมาโดยสังเขป ดังนี้

รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

พ.ศ. 2404

พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สร้างขึ้น เรียกว่า "ดาราช้างเผือก" เป็นแผ่นทองคำสลักเป็นรูปช้างเผือก ซึ่งเป็นเครื่องหมายของแผ่นดินสยาม และมีพระมหามงกุฎ หมายถึง พระบรมนามาภิไธยของพระองค์ ดาราช้างเผือกนี้มีประดับด้วยเครื่องสูงลงยาราชาวัติประดับเพชร บางดวงไม่มีเครื่องสูง บางดวงเป็นรูปช้างเผือกประดับงบนหลังช้าง ดาราช้างเผือกเหล่านี้ได้ส่งไปถวายตอบแทนพระเจ้าแผ่นดินต่างประเทศ พระราชทานพระบรมวงศานุวงศ์ และพระราชทานแก่ผู้มีความชอบยิ่งใหญ่อในแผ่นดิน รวมทั้งข้าราชการที่ไปราชการต่างประเทศ ชาวยุโรป และราชทูตที่เข้ามาเจริญพระราชไมตรีในกรุงเทพฯ (สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, 2546 : 43)

รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

พ.ศ. 2412

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งระเบียบเครื่องราชอิสริยยศสยามขึ้นเป็นครั้งแรก ซึ่งในระเบียบฯ ครั้งนั้นเครื่องราชอิสริยยศความชอบอย่างสูงสุดช้างเผือกสยาม ยังรวมอยู่กับเครื่องราชอิสริยยศมงกุฎสยาม

ตราข้างเผือกแรกสถาปนานี้ ลายทำเป็นรูปข้างเผือกมีพระจุลมงกุฎประดิษฐานอยู่บนหลังข้าง เรียกชื่อต่างกันตามลำดับชั้นว่า มหาวราภรณ์ จุลวราภรณ์ นิภาภรณ์ และภุชนาภรณ์

ฉะนั้น จึงนับได้ว่าเครื่องราชอิสริยาภรณ์ข้างเผือกนี้ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระราชดำริให้สร้างตราข้างเผือกขึ้นก่อน ต่อมาพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สร้างดวงตราและให้แก้ไขตราข้างเผือกในรัชกาลที่ 4 โดยเปลี่ยนขอบดาราซึ่งเดิมเป็นรัศมี 16 แฉก มาเป็นรัศมีกลีบดอกบัว และเปลี่ยนรูปพระมหามงกุฎมาเป็นรูปพระจุลมงกุฎ รวมทั้งได้ทรงสร้างสายสะพายประกอบตราข้างเผือกที่แก้ไขใหม่ (สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี , 2546 : 43-44)

พ.ศ. 2416

ทรงแก้ดวงตราเก่าแล้วจัดเพิ่มเติมเป็น 5 ชั้น มีชื่อสำหรับดวงตราทุกๆ ชั้น ดวงตราที่เป็นลายตราข้างเผือกนั้น จำแนกได้ 5 ชั้น ดังนี้

ชั้นที่ 1	มหาวราภรณ์	ใช้อักษรย่อว่า	ม.ช.
ชั้นที่ 2	จุลวราภรณ์	ใช้อักษรย่อว่า	จ.ช.
ชั้นที่ 3	นิภาภรณ์	ใช้อักษรย่อว่า	น.ช.
ชั้นที่ 4	ภุชนาภรณ์	ใช้อักษรย่อว่า	ภ.ช.
ชั้นที่ 5	ทิพยาภรณ์	ใช้อักษรย่อว่า	ท.ช.

(สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี , 2546 : 45)

พ.ศ. 2432 ร.ศ. 108

โปรดเกล้าฯ ให้มีประกาศพระราชบัญญัติเครื่องราชอิสริยาภรณ์แก้ไขเพิ่มเติม ซึ่งในพระราชบัญญัติที่กล่าวนี้ ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ตระกูลนี้ ดังต่อไปนี้

1. เปลี่ยนชื่อจากที่บัญญัติไว้เดิมว่า “เครื่องราชอิสริยยศความชอบอย่างสูงสุดข้างเผือกสยาม” เป็น “เครื่องราชอิสริยาภรณ์อันเป็นที่เชิดชูยิ่งข้างเผือก”
2. เปลี่ยนวิธีประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้น 2 จุลวราภรณ์ ซึ่งแต่เดิมกำหนดให้ประดับตราดวงเล็กที่อกเสื้อเบื้องขวา เป็นห้อยแพรแถบสวมคอ ส่วนดาราประดับที่อกเสื้อเบื้องซ้ายตามเดิม

3. เปลี่ยนหลักการพระราชทาน ซึ่งแต่ก่อนพระราชทานให้เป็นสิทธิ์ เปลี่ยนเป็นพระราชทานให้ประดับเป็นเกียรติยศ เมื่อผู้รับพระราชทานวายชนม์ ทายาทต้องส่งคืน และสำหรับกรณีได้รับพระราชทานเลื่อนชั้นสูงขึ้น ก็ให้ส่งดวงตราชั้นต่ำกว่าคืน หนังสือคำประกาศสำหรับดวงตรา ให้เรียกว่า "ประกาศนียบัตร" (สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, 2546 : 48)

พ.ศ. 2436 ร.ศ. 112

ทรงพระราชดำริว่า พระราชบัญญัติที่เกี่ยวกับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ข้างเผือก ในเวลานั้นยังกระจัดกระจายไม่เป็นหมวดหมู่ และปะปนอยู่กับเครื่องราชอิสริยาภรณ์อื่น ไม่เป็นการสมควร และเพื่อให้เครื่องราชอิสริยาภรณ์นี้มีเกียรติคุณไพศาลพิเศษยิ่งขึ้น

ในโอกาสสมโภชน์สิริราชสมบัติครบ 25 ปี ใน ร.ศ.112 จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ยกเลิกพระราชบัญญัติเกี่ยวกับเครื่องราชอิสริยาภรณ์นี้แต่เดิมเสียทั้งหมด แล้วให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นใหม่แยกออกจากเครื่องราชอิสริยาภรณ์ตระกูลอื่น พร้อมกับปรับปรุงเพิ่มเติมให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นเรียกว่า "พระราชบัญญัติสำหรับเครื่องราชอิสริยาภรณ์อันเป็นที่เชิดชูยิ่งช้างเผือก" สาระสำคัญในพระราชบัญญัตินี้ มีดังนี้

1. เปลี่ยนชื่อเครื่องราชอิสริยาภรณ์ตระกูลนี้ ให้เรียกว่า "เครื่องราชอิสริยาภรณ์อันเป็นที่เชิดชูยิ่งช้างเผือก"

2. เครื่องราชอิสริยาภรณ์นี้ ให้มี 5 ชั้น แต่ละชั้นมีชื่อเหมือนเดิม

3. กำหนดหลักเกณฑ์การพระราชทานไว้ดังนี้

ชั้นที่ 1 มหาวราภรณ์ สำหรับพระราชทานพระบรมวงศานุวงศ์ ข้าราชการผู้ใหญ่เจ้าประเทศราช ซึ่งมีความชอบในราชการแผ่นดินและได้รับราชการใหญ่เป็นคุณต่อแผ่นดินมาก

ชั้นที่ 2 จุลวราภรณ์ และชั้นที่ 3 นิภาภรณ์ สำหรับพระราชทานพระบรมวงศานุวงศ์ข้าราชการ เจ้าประเทศราช ซึ่งมีความชอบในราชการ ได้รับราชการเป็นคุณต่อแผ่นดิน

ชั้นที่ 4 ภูษนาภรณ์ และชั้นที่ 5 ทิพยาภรณ์ สำหรับพระราชทานพระบรมวงศานุวงศ์ ข้าราชการ เจ้าประเทศราช ซึ่งมีความชอบและได้รับราชการมาด้วยดี

4. กำหนดลักษณะดวงตราสำหรับองค์พระมหากษัตริย์ชั้นให้เหมือนอย่างชั้นที่ 1 มหาวราภรณ์ แต่ดวงตราประดับเพชร และมีสายสร้อยสังวาลห้อยดวงตาเล็ก เป็นสังวาลทองคำลงยาราชาวดี กลางเป็นรูปไฉราพต มีบุษบกอุณาโลมตั้งบนหลัง มีเครื่องสูงฉัตร 7 ชั้น 4 คัน

มีข้างเผือกยื่นวงถือฉัตรข้างละเชือก สายสังวาลมีรูปข้างเผือกยื่นกับอักษรประปรมาภิไธย ม.ป.ร. (มงกุฎบรมราชาธิราช) ไขว้กันกับรูปพระมหามงกุฎสลักกันไปโดยรอบ ดวงดาราประดับเพชร และสังวาลนี้ ถ้าทรงพระราชดำริเห็นสมควรจะพระราชทานเพิ่มเป็นพิเศษแก่ผู้ได้รับพระราชทาน ตราชั้นมหาวรรณคนใดอีกก็ได้

5. ถ้าทรงพระราชดำริเห็นสมควรจะพระราชทานตราชั้น 2 จุลวรรณ และ ชั้น 3 นิภาภรณ์ชนิดประดับเพชรให้แก่ผู้ใดก็ได้

6. ให้สิทธิแก่ผู้ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ตระกูลนี้ จำลองดวงตรา ให้เล็กลงสำหรับไว้ใช้ หรือไว้ให้เป็นที่ระลึกแก่บุตรหลานต่อไปได้ ดวงตราจำลองนี้จะประดับเพชรพลอยด้วยก็ได้

7. ให้ถือวันเพ็ญเดือน 11 ตามจันทรคตินิยม ซึ่งเป็นอภิสิทธิ์สมัย ตรงกับ วันพระบรมราชสมภพและวันสวรรคตในพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เป็นวัน เครื่องราชอิสริยาภรณ์นี้ ถ้าจะมีการพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์นี้แก่สมาชิกใหม่ ก็จะมี พระราชทานในโอกาสที่ทรงบำเพ็ญพระราชกุศลถวายพระบรมอัฐิพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้า เจ้าอยู่หัว แต่นอกจากอภิสิทธิ์สมัยดังกล่าวนี้ หากจะพระราชทานในสมัยใดขณะใดก็ได้ (สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี , 2546 : 48-49)

พ.ศ. 2445 ร.ศ. 121

ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สร้างเหรียญเครื่องราชอิสริยาภรณ์ตระกูลนี้ เป็นเหรียญทอง เรียกว่า เหรียญทองข้างเผือก ใช้อักษรย่อว่า ร.ท.ช. และอีกชั้นหนึ่งเป็น เหรียญเงินข้างเผือก ใช้อักษรย่อว่า ร.ง.ช. สำหรับพระราชทานแก่ข้าราชการพลเรือนที่ไม่มี สัญญาบัตร เช่น มหาดเล็ก นายเวร เสมียน และผู้มีบรรดาศักดิ์ระดับขุน หมื่น และ ข้าราชการทหารชั้นต่ำกว่าสัญญาบัตร รวมทั้ง กำนัน ผู้ใหญ่บ้านในหัวเมือง ที่ทรง พระราชดำริเห็นสมควร โดยไม่มีประกาศนียบัตร ดังนั้น นับแต่ พ.ศ. 2445 เป็นต้นมา เครื่องราชอิสริยาภรณ์ข้างเผือกจึงมี 7 ชั้น (สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี , 2546 : 50)

พ.ศ. 2452 ร.ศ. 128

ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ข้างเผือก ร.ศ. 128 ขึ้นใหม่ พระราชประสงค์ในการตราพระราชบัญญัตินี้ ก็เพื่อที่จะเปลี่ยน รูปแบบของเครื่องราชอิสริยาภรณ์เสียใหม่ และจะแก้ไขลำดับชั้นเครื่องราชอิสริยาภรณ์ให้ บริบูรณ์งดงามขึ้น สาระสำคัญในตัวบทแห่งพระราชบัญญัติฉบับนี้แตกต่างจากฉบับเดิม ดังนี้

1. ให้เครื่องราชอิสริยาภรณ์ตระกูลนี้มี 8 ชั้น เพิ่มขึ้นสูงสุด ให้มีชื่อว่ามีชื่ออย่างเดิม ส่วนอีก 7 ชั้น คือ ชั้นที่ 1 ถึง ชั้นที่ 7 คงมีชื่ออย่างเดิม
2. รูปลักษณะของเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นมหาปรมาภรณ์ เป็นอย่างมหาปรมาภรณ์ข้างเผือกที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน
3. สำหรับผู้ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์มหาปรมาภรณ์ และมหาพรภรณ์ ถ้าทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ เห็นสมควรจะพระราชทานเกียรติเป็นพิเศษ ก็ให้พระราชทานสายสังวาล สำหรับห้อยดวงตราสวมพาดเหนือบ่าทั้ง 2 ข้างด้วย
เครื่องราชอิสริยาภรณ์มหาปรมาภรณ์ เป็นเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นสูงสุด สำหรับพระราชทานพระบรมวงศานุวงศ์ เจ้านานาประเทศ เจ้าประเทศราช และผู้ซึ่งได้รับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นที่ 1 มหาพรภรณ์มาแล้ว ซึ่งสมควรได้รับพระราชทานเลื่อนชั้นเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นที่ 1 ลงไปถึงชั้นที่ 5 สำหรับพระราชทานพระบรมวงศานุวงศ์ เจ้าประเทศราช และข้าราชการชั้นสัญญาบัตร
เครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นที่ 6 ชั้นที่ 7 สำหรับพระราชทานข้าราชการที่ไม่มีสัญญาบัตร
4. เครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นสูงสุดมหาปรมาภรณ์นี้ กำหนดลำดับเกียรติไว้ต่ำกว่าปฐมจุลจอมเกล้า (สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี , 2546 : 51)

รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

พ.ศ. 2454

ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศ "ประกาศ แก่คำในพระราชบัญญัติเครื่องราชอิสริยาภรณ์ข้างเผือกรัตนโกสินทรศก 128" เมื่อ ร.ศ. 130 (พ.ศ. 2454) เพื่อแก้ไขปรับปรุงแพรวแถบของเครื่องราชอิสริยาภรณ์ข้างเผือกชั้นสูงสุดมหาปรมาภรณ์ โดยเพิ่มขอบสีสายสะพาย และเพิ่มขนาดริ้วสีที่ขอบสายสะพายของชั้นที่ 1 มหาพรภรณ์ (สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี , 2546 : 51)

พ.ศ. 2459

ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชกำหนดชั้นยศเสนอความชอบสำหรับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ข้างเผือกและมงกุฎสยาม พระพุทธศักราช 2459 เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์การเสนอขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ข้างเผือกและมงกุฎสยามขึ้น (สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี , 2546 : 51)

พ.ศ. 2461

มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้แก่นามบัญญัติแห่งเครื่องราชอิสริยาภรณ์
ตระกูลนี้เสียใหม่ เรียงลำดับชั้นดังนี้ คือ

ชั้นสูงสุด	มหาปรมาภรณ์ช้างเผือก		อักษรย่อว่า ม.ป.ช.
ชั้นที่ 1	ประถมาภรณ์ช้างเผือก	เดิมชื่อ มหาวราภรณ์	อักษรย่อว่า ป.ช.
ชั้นที่ 2	ทิวติยาภรณ์ช้างเผือก	เดิมชื่อ จุลวราภรณ์	อักษรย่อว่า ท.ช.
ชั้นที่ 3	ตริตาภรณ์ช้างเผือก	เดิมชื่อ นิภาภรณ์	อักษรย่อว่า ต.ช.
ชั้นที่ 4	จตุรตาภรณ์ช้างเผือก	เดิมชื่อ ภูษณาภรณ์	อักษรย่อว่า จ.ช.
ชั้นที่ 5	เบญจมาภรณ์ช้างเผือก	เดิมชื่อ ทิพยาภรณ์	อักษรย่อว่า บ.ช.
ชั้นที่ 6	คงเรียกว่า "เหรียญทองช้างเผือก"		อักษรย่อว่า ร.ท.ช.
ชั้นที่ 7	คงเรียกว่า " เหรียญเงินช้างเผือก "		อักษรย่อว่า ร.ง.ช.

(สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี , 2546 : 52)

พ.ศ. 2466

มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศแก้ไขการประดับสายสะพาย
ราชอิสริยาภรณ์มหาปรมาภรณ์ช้างเผือก ซึ่งเดิมสะพายป่าขวาเฉียงลงทางซ้าย ให้เปลี่ยน
เป็นสะพายป่าซ้ายเฉียงลงทางขวา เช่นเดียวกับสายสะพาย เครื่องขัตติยราชอิสริยาภรณ์
อันมีเกียรติคุณรุ่งเรืองยิ่งมหาจักรีบรมราชวงศ์ และเครื่องราชอิสริยาภรณ์จุลจอมเกล้า

อนึ่งในกรณีที่เครื่องราชอิสริยาภรณ์ตระกูลเดียวกัน มีสายสะพาย 2 สาย
สายสะพายอันดับสูงสุดของตระกูลนั้น ๆ จะสวมสะพายป่าซ้ายเฉียงลงทางขวา เช่น
สายสะพายเครื่องราชอิสริยาภรณ์มหาปรมาภรณ์ช้างเผือก ส่วนสายสะพายอันดับรองลงมา
จะสวมสะพายป่าขวาเฉียงลงทางซ้าย เช่น สายสะพายเครื่องราชอิสริยาภรณ์ประถมาภรณ์
ช้างเผือก

ในกรณีที่เครื่องราชอิสริยาภรณ์ตระกูลที่มีสายสะพายเพียงสายเดียวจะใช้สวม
สะพายป่าขวาเฉียงลงทางซ้าย เช่น สายสะพายเครื่องราชอิสริยาภรณ์อันเป็นโบราณมงคลนง
นพรัตน์ราชวราภรณ์ (สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี , 2546 : 53)

รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล

พ.ศ. 2484

มีประกาศพระราชบัญญัติเครื่องราชอิสริยาภรณ์อันเป็นที่เชิดชูยิ่งช้างเผือก พุทธศักราช 2484 ใหม่ โดยให้ยกเลิกพระราชบัญญัติเครื่องราชอิสริยาภรณ์อันเป็นที่เชิดชูยิ่งช้างเผือก ร.ศ. 128 และบรรดากฎหมาย กฎและข้อบังคับอื่น ๆ ในส่วนที่มีบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติใหม่นี้ หรือขัดแย้งกับบทแห่งพระราชบัญญัติใหม่ทั้งสิ้น

พระราชบัญญัตินี้ เป็นฉบับที่ยังคงใช้อยู่ปัจจุบัน มีบทบัญญัติที่เป็นสาระสำคัญ ดังนี้

1. กำหนดให้เครื่องราชอิสริยาภรณ์ตระกูลนี้เป็นเครื่องราชอิสริยาภรณ์สำหรับพระราชทานแก่ผู้กระทำความดีความชอบ เป็นประโยชน์แก่ราชการหรือสาธารณชน ตามที่ทรงพระราชดำริเห็นสมควร
2. เจ้านายหรือผู้มีเกียรติของต่างประเทศ อาจได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์นี้ได้
3. การแบ่งชั้นเครื่องราชอิสริยาภรณ์ การเรียกชื่อ และรูปลักษณะของเครื่องราชอิสริยาภรณ์คงอนุวัติตามพระราชบัญญัตินี้ก่อน ที่ผิดแปลกไปก็คือ ยกเลิกสังวาลสำหรับเครื่องราชอิสริยาภรณ์นี้ และได้กำหนดให้มีเครื่องราชอิสริยาภรณ์สำหรับพระราชทานแก่สตรีขึ้นด้วย
4. ผู้ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ตั้งแต่ชั้นเบญจมาภรณ์ขึ้นไป จะได้รับพระราชทานประกาศนียบัตรทรงลงพระปรมาภิไธยประทับพระราชลัญจกรเป็นสำคัญด้วย (สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี , 2546 : 53)

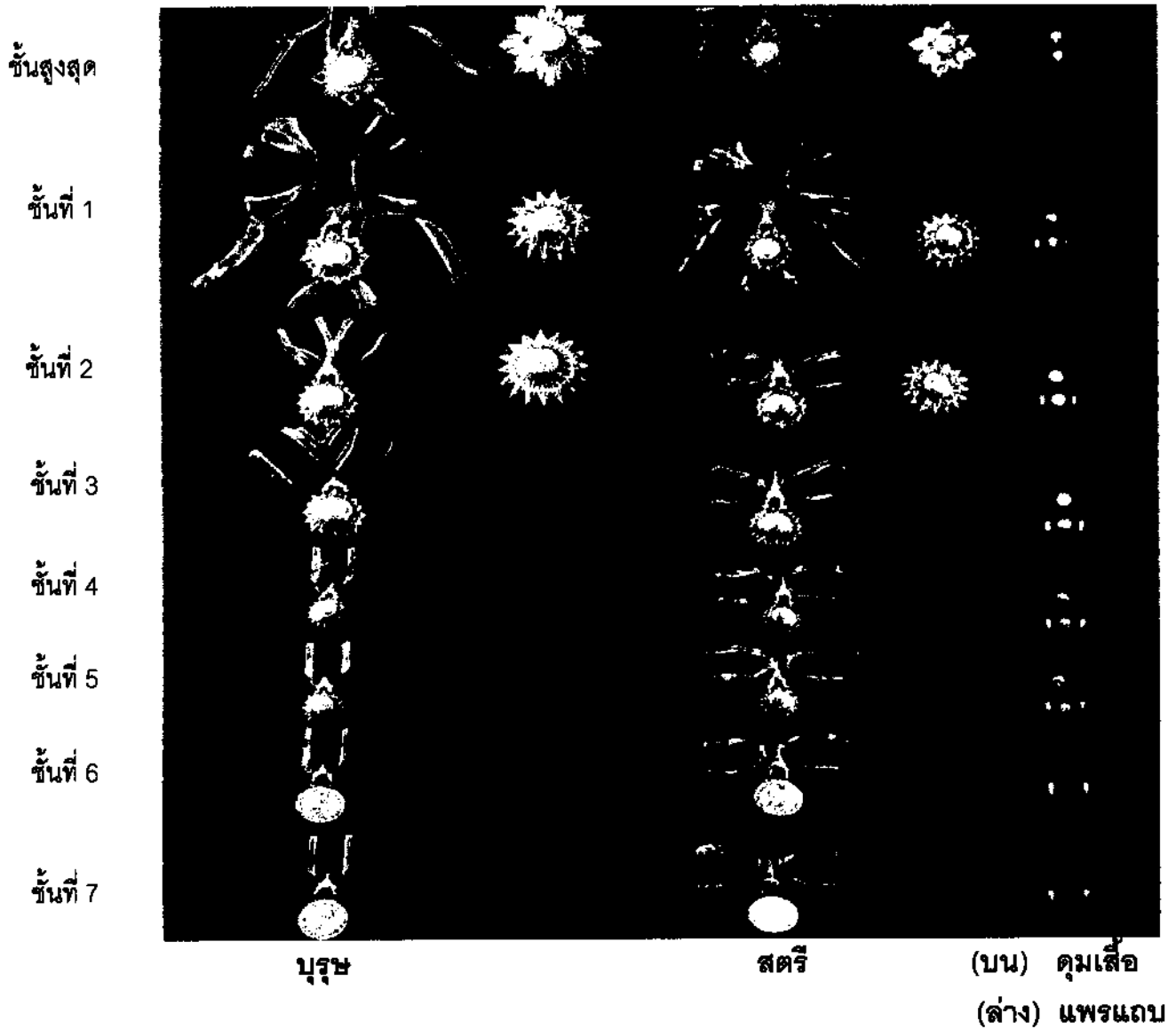
เครื่องราชอิสริยาภรณ์อันเป็นที่เชิดชูยิ่งช้างเผือกในปัจจุบันมักเรียกชื่อย่อว่า "เครื่องราชอิสริยาภรณ์ช้างเผือก" มี 8 ชั้น แยกเป็นตรา 6 ชั้น เหนียญ 2 ชั้น ดังนี้

ชั้นสูงสุด	มหาปรมาภรณ์ช้างเผือก	ม.ป.ช.	Knight Grand Cordon (Special Class) of the Most Exalted Order of the White Elephant.
------------	----------------------	--------	---

ชั้นที่ 1	ประถมาภรณ์ช้างเผือก	ป.ช.	Knight Grand Cross (First Class) of the Most Exalted Order of the White Elephant.
ชั้นที่ 2	ทวีติยาภรณ์ช้างเผือก	ท.ช.	Knight Commander (Second Class) of the Most Exalted Order the White Elephant.
ชั้นที่ 3	ตริตาภรณ์ช้างเผือก	ต.ช.	Commander (Third Class) of the Most Exalted Order of the White Elephant.
ชั้นที่ 4	จตุรตาภรณ์ช้างเผือก	จ.ช.	Companion (Fourth Class) of the Most Exalted Order of the White Elephant.
ชั้นที่ 5	เบญจมาภรณ์ช้างเผือก	บ.ช.	Member (Fifth Class) of the Most Exalted Order of the White Elephant.
ชั้นที่ 6	เหรียญทองช้างเผือก	ร.ท.ช.	The Gold Medal (Sixth Class) of the White Elephant.
ชั้นที่ 7	เหรียญเงินช้างเผือก	ร.ง.ช.	The Silver Medal (Seventh Class) of the White Elephant.

(สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี , 2546 : 66)

รูปภาพแสดงชั้นตราเครื่องราชอิสริยาภรณ์อันเป็นที่เชิดชูยิ่งช้างเผือก
จากชั้นล่างสุดจนถึงชั้นสูงสุดตามลำดับ

เรียงตามลำดับชั้นตราจาก ชั้นล่างสุดจนถึงชั้นสูงสุด	↑	ชั้นสูงสุด	มหาปรมาภรณ์ช้างเผือก	อักษรย่อ	ม.ป.ช.
	ชั้นที่ 1	ประถมาภรณ์ช้างเผือก	อักษรย่อ	ป.ช.	
	ชั้นที่ 2	ทวีติยาภรณ์ช้างเผือก	อักษรย่อ	ท.ช.	
	ชั้นที่ 3	ตริตาภรณ์ช้างเผือก	อักษรย่อ	ต.ช.	
	ชั้นที่ 4	จตุรตาภรณ์ช้างเผือก	อักษรย่อ	จ.ช.	
	ชั้นที่ 5	เบญจมาภรณ์ช้างเผือก	อักษรย่อ	บ.ช.	
	ชั้นที่ 6	เหรียญทองช้างเผือก	อักษรย่อ	ร.ท.ช.	
	ชั้นที่ 7	เหรียญเงินช้างเผือก	อักษรย่อ	ร.ง.ช.	

ประวัติความเป็นมาของเครื่องราชอิสริยาภรณ์อันมีเกียรติยศยิ่งมงกุฎไทย

เครื่องราชอิสริยาภรณ์อันมีเกียรติยศยิ่งมงกุฎไทย (The Most Noble Order of the Crown of Thailand) พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สร้างขึ้น เมื่อจุลศักราช 1231 (พ.ศ. 2412) สำหรับพระราชทานแก่ผู้กระทำความดีความชอบเป็นประโยชน์แก่ราชการหรือสาธารณชนตามที่ทรงพระราชดำริเห็นสมควร เมื่อแรกสร้างมีเพียง 3 ชั้น และรวมอยู่กับตราช้างเผือก ต่อมาปี พ.ศ. 2436 ได้ตราเป็นพระราชบัญญัติต่างหากเดิมมีชื่อว่า “เครื่องราชอิสริยยศความชอบอย่างสูงสุดมงกุฎสยาม” ตามกระแสพระราชดำริที่ทรงสถาปนาเครื่องราชอิสริยาภรณ์อันมีเกียรติยศยิ่งมงกุฎสยามว่า... “เมื่อได้ทรงสถาปนาตราช้างเผือกสนองพระเดชพระคุณสมเด็จพระบรมชนกนาถ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวแล้ว ทรงปรารภว่า ควรจะมีเครื่องราชอิสริยาภรณ์ของรัชกาลพระองค์ด้วยอีกอย่างหนึ่งให้เชิดชูเกียรติยศบ้านเมือง จึงโปรดให้สร้างตรามงกุฎสยามขึ้นอนุโลมตามลักษณะตราช้างเผือกด้วยประการทั้งปวง...” (สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, 2546 : 69) ซึ่งมีประวัติความเป็นมาโดยสังเขป ดังนี้

รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

พ.ศ. 2412

ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สร้างเครื่องราชอิสริยาภรณ์ขึ้นเมื่อจุลศักราช 1231 ต่อมาเรียกว่า “เครื่องราชอิสริยยศความชอบอย่างสูงสุดมงกุฎสยาม” สำหรับพระราชทานแก่พระบรมวงศานุวงศ์ ข้าราชการ และผู้มีความชอบในราชการมากน้อยตามสมควร เพื่อใช้ประดับในงานพระราชพิธีและในงานพิธีมงคล ทั้งที่เป็นงานของหลวงและของราษฎร เป็นเครื่องเชิดชูพระเกียรติยศและเป็นแบบอย่างธรรมเนียมอันดีงามของบ้านเมือง โดยจัดแบ่งออกเป็น มหาสุรภรณ์ จุลสุรภรณ์ และภัทราภรณ์ (สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, 2546 : 70-71)

พ.ศ. 2416

ทรงจัดเพิ่มเติมเป็น 5 ชั้น และมีชื่อ ดังนี้

ชั้นที่ 1	มหาสุรภรณ์	อักษรย่อ	ม.ส.ม.
ชั้นที่ 2	จุลสุรภรณ์	อักษรย่อ	จ.ม.
ชั้นที่ 3	มัทธนาภรณ์	อักษรย่อ	ม.ม.

ชั้นที่ 4	ภทธารภรณ์	อักษรย่อ	ภ.ม.
ชั้นที่ 5	วิจิตรภรณ์	อักษรย่อ	ว.ม.

(สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี , 2546 : 72)

พ.ศ. 2432 ร.ศ. 108

ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้มีประกาศพระราชบัญญัติเครื่องราชอิสริยาภรณ์เพิ่มเติม ซึ่งในพระราชบัญญัติที่กล่าวนี้ ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ตระกูลนี้ ดังต่อไปนี้

1. เปลี่ยนชื่อจากที่บัญญัติไว้เดิมว่า "เครื่องราชอิสริยยศความชอบอย่างสูงสุด มงกุฎสยาม" เป็น "เครื่องราชอิสริยาภรณ์อันมีเกียรติยศยิ่งมงกุฎสยาม"
2. เปลี่ยนวิธีประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ชั้น 2 จุลสุราภรณ์ ซึ่งแต่เดิมกำหนดให้ห้อยตราดวงเล็กที่อกเสื้อเบื้องขวา เป็นห้อยแพรแถบสวมคอ ดาราคงประดับที่อกเสื้อเบื้องซ้ายตามเดิม
3. เปลี่ยนหลักการขอพระราชทาน ซึ่งแต่ก่อนพระราชทานเป็นสิทธิ เปลี่ยนเป็นพระราชทานให้ประดับเป็นเกียรติยศ เมื่อผู้รับพระราชทานวายชนม์ ทายาทต้องส่งคืน (สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี , 2546 : 74)

พ.ศ. 2436 ร.ศ. 112

ในวโรกาสอันเป็นมหามงคลที่พระองค์ได้เสด็จขึ้นครองราชสมบัติครบ 25 ปี ในปี ร.ศ. 112 ทรงพระกรุณาเกล้าฯ ให้มีประกาศพระราชบัญญัติเครื่องราชอิสริยาภรณ์ตระกูลนี้ใหม่ เพื่อรวบรวมพระราชบัญญัติที่ได้ออกเป็นคราว ๆ ให้เป็นหมวดหมู่เดียวกัน และแก้ไขเพิ่มเติมให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น สาระสำคัญในพระราชบัญญัติฉบับนี้ มีดังนี้

1. เครื่องราชอิสริยาภรณ์ให้มี 5 ชั้น แต่ละชั้นมีชื่อเหมือนเดิม
2. กำหนดหลักเกณฑ์การขอพระราชทานอนุวัตร ตามหลักเกณฑ์การพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์อันเป็นที่เชิดชูยิ่งช้างเผือก
3. บัญญัติให้มีสังวาลทองคำลงยาราชาชาติ สำหรับเป็นเครื่องต้นของพระมหากษัตริย์และสำหรับพระราชทานเพิ่มเติมแก่ผู้ได้รับพระราชทานตราชั้นที่ 1 สุดแต่จะทรงพระราชดำริเห็นสมควร
4. ถ้าทรงพระราชดำริเห็นสมควรพระราชทานตราชั้นที่ 2 จุลสุราภรณ์ และชั้นที่ 3 มัณฑนาภรณ์ ชนิดประดับเพชรให้แก่ผู้ใดก็ได้

5. ให้สิทธิแก่ผู้ได้รับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ตระกูลนี้ ให้จำลองดวงตราเล็กสำหรับไว้ใช้ หรือไว้ให้เป็นที่ระลึกแก่บุตรหลานต่อไปได้ ตราจำลองนี้จะประดับเพชรพลอยด้วยก็ได้

6. ให้ถือวันที่ 11 ตุลาคม ซึ่งเป็นวันบรมราชาภิเษกครั้งแรก เป็นวันของเครื่องราชอิสริยาภรณ์อันมีเกียรติยศยิ่งมงกุฎสยาม ถ้าจะทรงตั้งสมาชิกใหม่ (พระราชทานตรา) ก็ทรงตั้งในการพระราชพิธีฉัตรมงคล แต่นอกจากมหามงคัลสมัยดังกล่าวนี้ จะทรงตั้งในสมัยใด ขณะใด อีกก็ได้ (สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี , 2546 : 75)

พ.ศ. 2445 ร.ศ. 121

ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สร้างเหรียญของเครื่องราชอิสริยาภรณ์ตระกูลนี้ขึ้นอีก 2 ชนิด เรียกว่า "เหรียญของมงกุฎสยาม" ใช้อักษรย่อว่า ร.ง.ม. อีกชนิดหนึ่งดังนั้น เครื่องราชอิสริยาภรณ์ตระกูลนี้ จึงมีขึ้นเป็น 7 ชั้น เหรียญทั้ง 2 ชนิด สำหรับพระราชทานแก่ข้าราชการที่ไม่มีสัญญาบัตร เช่น มหาตเล็ก นายเวร เสมียน และผู้มีบรรดาศักดิ์ระดับขุนหมื่น และข้าราชการทหาร ชั้นต่ำกว่าสัญญาบัตร รวมทั้งกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในหัวเมืองที่ทรงพระราชดำริเห็นสมควร โดยไม่มีประกาศนียบัตรและโปรดเกล้าฯ ให้ตรา "พระราชบัญญัติสำหรับเหรียญเครื่องราชอิสริยาภรณ์ช้างเผือกและมงกุฎสยาม รัตนโกสินทรศก 121" (สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี , 2546 : 76)

พ.ศ. 2452 ร.ศ. 128

ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติเครื่องราชอิสริยาภรณ์อันมีเกียรติยศยิ่งมงกุฎสยามขึ้นใหม่ ครั้งนี้ได้มีการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ คือ ได้เปลี่ยนแปลงแก้ไขรูปลักษณะของเครื่องราชอิสริยาภรณ์ทั้ง 7 ชั้นใหม่ กล่าวคือ ด้านหน้าของดวงตรา แฉกกลีบบัว เปลี่ยนเป็นกระจังเงินใหญ่สี่ทิศ เล็กสี่ทิศ มีรัศมีทองสลับหว่างอยู่โดยรอบตอนกลางซึ่งเคยมีรูปพระจุลมงกุฎอยู่บนพานรองเปลี่ยนเป็นพระมหามงกุฎในลายหว่านล้อมเบื้องบนซึ่งเคยเป็นกิ่งใบไม้ทอง 3 ใบ ติดห่วงห้อยแพรแถบเปลี่ยนเป็นพระจุฬาลงกรณ์ (พระจุลมงกุฎ)

ส่วนดาราภิเปลี่ยนรูปร่างอย่างดวงตรา แต่ไม่มีพระจุฬาลงกรณ์อยู่เบื้องบนรูปลักษณะที่แก้ไขใหม่ก็คือ รูปลักษณะเครื่องราชอิสริยาภรณ์ที่พระราชทานสืบเนื่องกันมาจนบัดนี้ (สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี , 2546 : 77)

รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

พ.ศ. 2461

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติเครื่องราชอิสริยาภรณ์อันมีเกียรติยศยิ่งมงกุฎสยามเพิ่มเติม โดยเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นสูงสุดให้เรียกว่า "เครื่องราชอิสริยาภรณ์อันมีเกียรติยศยิ่งมหาวชิรมงกุฎ" ใช้อักษรย่อ ม.ว.ม. และลำดับเกียรติเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นสูงสุดที่สร้างขึ้นใหม่นี้สูงกว่าผู้ได้รับพระราชทานประถมาภรณ์ช้างเผือก แต่ต่ำกว่ามหาปรมาภรณ์ช้างเผือก

นอกจากนั้นทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ และให้เปลี่ยนนามบัญญัติ ดังนี้

ชั้นที่ 1	มหาสุรภรณ์	เรียกว่า	ประถมาภรณ์มงกุฎสยาม	ใช้อักษรย่อ ป.ม.
ชั้นที่ 2	จุลสุรภรณ์	เรียกว่า	ทวีติยาภรณ์มงกุฎสยาม	ใช้อักษรย่อ ท.ม.
ชั้นที่ 3	มณฑนาภรณ์	เรียกว่า	ตริตาภรณ์มงกุฎสยาม	ใช้อักษรย่อ ต.ม.
ชั้นที่ 4	ภักธาภรณ์	เรียกว่า	จตุรตาภรณ์มงกุฎสยาม	ใช้อักษรย่อ จ.ม.
ชั้นที่ 5	วิจิตรภรณ์	เรียกว่า	เบญจมาภรณ์มงกุฎสยาม	ใช้อักษรย่อ บ.ม.

(สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี , 2546 : 77-78)

พ.ศ. 2466

มีประกาศพระบรมราชโองการให้แก้ไขการประดับสายสะพาย เครื่องราชอิสริยาภรณ์มหาวชิรมงกุฎ เป็นสายสะพายบ่าซ้ายเฉียงลงทางขวา เช่นเดียวกับการสวมสายสะพายเครื่องขัตติยราชอิสริยาภรณ์อันมีเกียรติคุณรุ่งเรืองยิ่งมหาจักรีวงศ์ เครื่องราชอิสริยาภรณ์จุลจอมเกล้าและสายสะพายของเครื่องราชอิสริยาภรณ์มหาปรมาภรณ์ช้างเผือก

(สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี , 2546 : 78)

รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล

พ.ศ. 2484

ได้มีประกาศพระราชบัญญัติเครื่องราชอิสริยาภรณ์ตระกูลนี้ใหม่ โดยให้ยกเลิกพระราชบัญญัติเครื่องราชอิสริยาภรณ์อันมีเกียรติยศยิ่งมงกุฎสยาม ร.ศ. 128 และบรรดากฎหมาย กฎและข้อบังคับอื่น ๆ ในส่วนที่มีบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้ หรือขัดแย้งกับบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ทั้งหมด

พระราชบัญญัตินี้ เป็นพระราชบัญญัติที่ยังคงใช้อยู่จนปัจจุบันนี้ และมี
บทบัญญัติที่เป็นสาระสำคัญ ก็คือ

1. เปลี่ยนชื่อเครื่องราชอิสริยาภรณ์ตระกูลนี้ใหม่ว่า "เครื่องราชอิสริยาภรณ์
อันมีเกียรติยศยิ่งมงกุฎไทย"
2. เป็นเครื่องราชอิสริยาภรณ์สำหรับพระราชทานแก่ผู้ทำความดีความชอบ
เป็นประโยชน์แก่ราชการหรือสาธารณชนตามที่ทรงพระราชดำริเห็นสมควร ทำนองเดียวกับ
เครื่องราชอิสริยาภรณ์อันเป็นที่เชิดชูยิ่งช้างเผือก
3. เจ้านายหรือผู้มีเกียรติของต่างประเทศ อาจได้รับพระราชทาน
เครื่องราชอิสริยาภรณ์นี้ได้
4. การเรียกชื่อเครื่องราชอิสริยาภรณ์แต่ละชั้น คงเป็นไปตามเดิม เปลี่ยนแต่
คำว่าสยามเป็นไทย ตามชื่อประเทศ
5. รูปร่างลักษณะของเครื่องราชอิสริยาภรณ์คงเป็นไปตามเดิม
6. ไม่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการใช้หรือการพระราชทานสังวาลเครื่องราช -
อิสริยาภรณ์นี้จึงเป็นการยกเลิกโดยปริยาย
7. ระบุถึงการพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ตระกูลนี้สำหรับสตรี
ซึ่งแต่เดิมไม่เคยปรากฏในพระราชบัญญัติ
8. ผู้ที่ได้รับพระราชทานตั้งแต่ชั้นเบญจมาภรณ์ขึ้นไป จะได้รับพระราชทาน
ประกาศนียบัตรทรงลงพระปรมาภิไธยประทับพระราชลัญจกรเป็นสำคัญ (สำนักเลขาธิการ
คณะรัฐมนตรี , 2546 : 78-79)

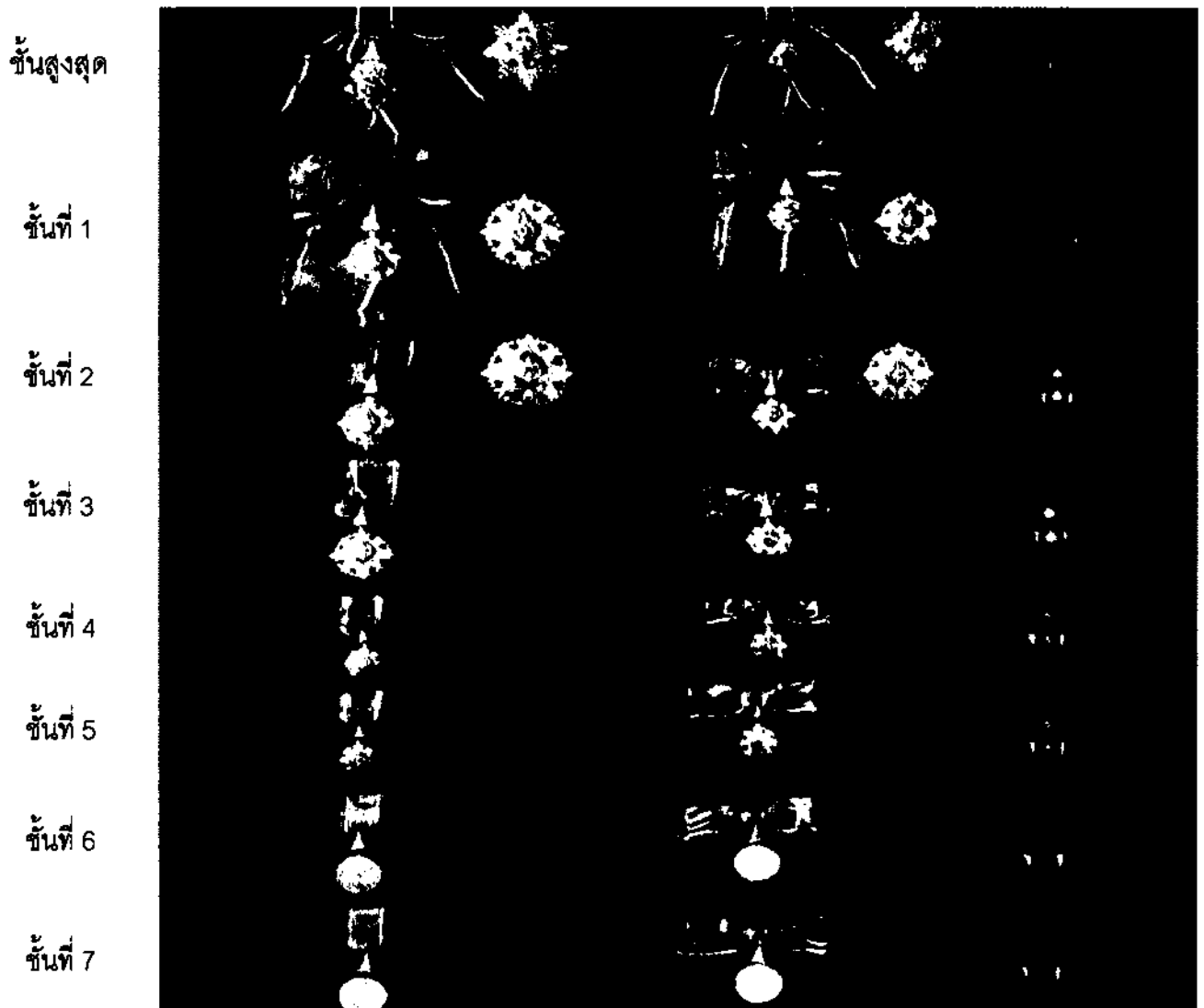
ในปัจจุบันเครื่องราชอิสริยาภรณ์ตระกูลนี้ เรียกชื่อย่อว่า "เครื่องราช
อิสริยาภรณ์มงกุฎไทย" มี 8 ชั้น แยกเป็นตรา 6 ชั้น เป็นเหรียญ 2 ชั้น ดังนี้

ชั้นสูงสุด	มหาวชิรมงกุฎ	ม.ว.ม.	Knight Grand Cordon (Special Class) of the Most Noble Order of the Crown of Thailand.
ชั้นที่ 1	ประถมาภรณ์มงกุฎไทย	ป.ม.	Knight Grand Cross (First Class) of the Most Noble Order of the Crown of Thailand.

ชั้นที่ 2	ทวีติยาภรณ์มงกุฎไทย	ท.ม.	Knight Commander (Second Class) of the Most Noble Order of the Crown of Thailand.
ชั้นที่ 3	ตริตาภรณ์มงกุฎไทย	ต.ม.	Commander (Third Class) of the Most Noble Order of the Crown of Thailand.
ชั้นที่ 4	จตุรตาภรณ์มงกุฎไทย	จ.ม.	Companion (Fourth Class) of the Most Noble Order of the Crown of Thailand.
ชั้นที่ 5	เบญจมาภรณ์มงกุฎไทย	บ.ม.	Member (Fifth Class) of the Most Noble Order of the Crown of Thailand.
ชั้นที่ 6	เหรียญทองมงกุฎไทย	ร.ท.ม.	The Gold Medal (Sixth Class) of the Crown of Thailand.
ชั้นที่ 7	เหรียญเงินมงกุฎไทย	ร.ง.ม.	The Silver Medal (Seventh Class) of the Crown of Thailand.

(สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี , 2546 : 90)

รูปภาพแสดงชั้นตราเครื่องราชอิสริยาภรณ์อันมีเกียรติยศยิ่งมงกุฎไทย
จากชั้นล่างสุดจนถึงชั้นสูงสุดตามลำดับ

บุรุษ

สตรี

(บน) ดุมเสื่อ

(ล่าง) แพรแถบ

เรียงตามลำดับชั้นตราจาก
ชั้นล่างสุดจนถึงชั้นสูงสุด

ชั้นสูงสุด	มหาวชิรมงกุฎ	อักษรย่อ	ม.ว.ม.
ชั้นที่ 1	ประถมาภรณ์มงกุฎไทย	อักษรย่อ	ป.ม.
ชั้นที่ 2	ทวีติยาภรณ์มงกุฎไทย	อักษรย่อ	ท.ม.
ชั้นที่ 3	ตริตาภรณ์มงกุฎไทย	อักษรย่อ	ต.ม.
ชั้นที่ 4	จตุรตาภรณ์มงกุฎไทย	อักษรย่อ	จ.ม.
ชั้นที่ 5	เบญจมาภรณ์มงกุฎไทย	อักษรย่อ	บ.ม.
ชั้นที่ 6	เหรียญทองมงกุฎไทย	อักษรย่อ	ร.ท.ม.
ชั้นที่ 7	เหรียญเงินมงกุฎไทย	อักษรย่อ	ร.ง.ม.

ประวัติความเป็นมาของเหรียญราชอิสริยาภรณ์จักรพรรดิมาลา

เหรียญราชอิสริยาภรณ์จักรพรรดิมาลา (The Chakrabarti Mala Medal) ใช้อักษรย่อว่า ร.จ.พ. เริ่มมีมาตั้งแต่สมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สร้างขึ้น เมื่อปีมะเส็ง รัตนโกสินทรศก 112 (พุทธศักราช 2436) เนื่องในการพระราชพิธีราชาภิเษก สมโภชสิริราชสมบัติครบ 25 ปี สำหรับพระราชทานเป็นบำเหน็จความชอบแก่ผู้ปฏิบัติราชการดี โดยไม่จำกัดยศศักดิ์ ตามแต่พระราชอัธยาศัย มี 3 ชนิด คือ ทองคำ เงินกะไหล่ทอง และเงิน ซึ่งทั้ง 3 ชนิดนี้ มีเกียรติยศเสมอกัน (สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี , 2546 : 235)

รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

พ.ศ. 2454

ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นใหม่เรียกว่า “พระราชบัญญัติเหรียญจักรพรรดิมาลา รัตนโกสินทรศก 130” กำหนดการพระราชทานเหรียญนี้สำหรับข้าราชการพลเรือนที่รับราชการมาไม่ต่ำกว่า 25 ปี นับตั้งแต่เข้ารับราชการให้เป็นบำเหน็จที่รับราชการมั่นคงยั่งยืนนานทำนองเดียวกับเหรียญจักรมาลาที่พระราชทานแก่นายทหารซึ่งรับราชการครบกำหนด 15 ปี และแก้ไขรูปเหรียญให้เป็นคู่กันกับเหรียญจักรมาลาฝ่ายทหาร กล่าวคือ มีลักษณะเป็นรูปจักร ด้านหน้ามีรูปพระครุฑพ่าห์อยู่ในวงจักร ด้านหลังมีรูปช้างอยู่ในวงจักร มีอักษรจารึกวงรอบว่า “บำเหน็จแห่งความยั่งยืนและมั่นคงในราชการ” ข้างบนมีเข็มวิราวุธห้อยกับแพรแถบสีแดง ขอบสีเหลืองกับเขียว มีเข็มเงินเบื้องบนแพรแถบจารึกอักษรว่า “ราชสุปรีย์” สำหรับประดับที่อกเสื้อเบื้องซ้าย และผู้ที่ได้รับพระราชทานนี้ได้รับประกาศนียบัตรเป็นสำคัญด้วย ส่วนผู้ที่ได้รับพระราชทานเหรียญจักรมาลาแล้วไม่ต้องรับพระราชทานเหรียญจักรพรรดิมาลาอีก หรือได้รับพระราชทานเหรียญจักรพรรดิมาลา รัชกาลที่ 5 ก็โปรดเกล้าฯ ให้คงใช้อย่างนั้นต่อไป (สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี , 2546 : 236)

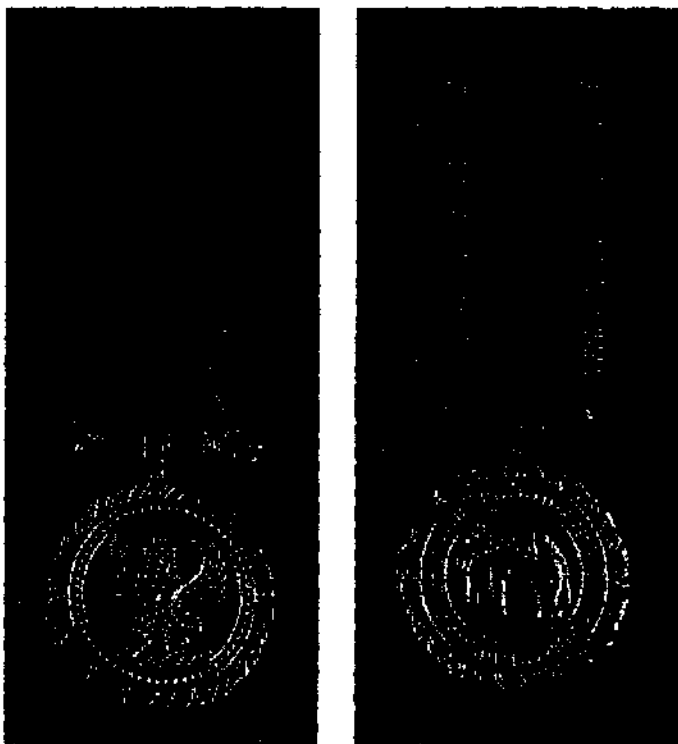
รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล

พ.ศ. 2484

ได้มีการยกเลิกพระราชบัญญัติเหรียญจักรพรรดิมาลา รัตนโกสินทรศก 130 และโปรดเกล้าฯ ให้ตรา “พระราชบัญญัติเหรียญจักรมาลาและเหรียญจักรพรรดิมาลา พุทธศักราช 2484” ขึ้นใช้แทน กำหนดลักษณะและวิธีการประดับเหรียญ การพระราชทานการส่งคืนหรือเรียกคืน ตลอดจนรายละเอียดในการนับเวลาราชการของข้าราชการพลเรือน

ที่มีสิทธิที่ได้รับพระราชทานเหรียญฯ ใหม่ ซึ่งยังคงให้อยู่จนปัจจุบันนี้ ลักษณะของเหรียญเหมือนครั้งสร้างในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ต่างกันที่ไม่มี “เข็มราชสุปรีย์” ประดับบนแพรแถบ (สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, 2546 : 237)

เหรียญจักรพรรดิมาลาที่ใช้อยู่ในปัจจุบันมีลักษณะดังรูปภาพต่อไปนี้

ด้านหน้า

ด้านหลัง

เครื่องราชอิสริยาภรณ์ในปัจจุบัน เป็นเครื่องหมายประดับเสื้อซึ่งนิยมกันทั่วไป แม้ประเทศซึ่งไม่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขก็นิยมใช้ โดยถือว่าเป็นสิ่งส่งเสริมเกียรติแก่บุคคลผู้มีผลงานดีเด่นต่อส่วนรวม เป็นแบบอย่างที่ดีควรยึดถือ มิใช่เป็นเครื่องหมายแบ่งแยกชนชั้น แต่อย่างใด

บทที่ 3

กฎ ระเบียบ ที่เกี่ยวข้อง

กฎ ระเบียบ ที่เกี่ยวข้อง

ในทุก ๆ ปี รัฐบาลจะเสนอขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ให้แก่ข้าราชการ ลูกจ้างประจำ และคู่สมรสของข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ ที่ประกอบคุณงามความดี เป็นประโยชน์ต่อราชการหรือสาธารณชน เพื่อเป็นเกียรติและส่งเสริมการทำความดี ความชอบให้เป็นอย่างอันดีสืบไป

การพิจารณาเสนอขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ จะต้องตรวจสอบคุณสมบัติ ของข้าราชการ ลูกจ้างประจำ และคู่สมรสของข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ โดยการดำเนินการต้องให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ และหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้อง รายละเอียด ตามภาคผนวก ก ซึ่งมีสาระสำคัญโดยสรุปดังต่อไปนี้

1. **พระราชบัญญัติเครื่องราชอิสริยาภรณ์อันเป็นที่เชิดชูยิ่งช้างเผือก พุทธศักราช 2484** บัญญัติให้มีเครื่องราชอิสริยาภรณ์ 8 ชั้น สำหรับพระราชทานให้แก่ผู้ทำความดีความชอบเป็นประโยชน์แก่ราชการหรือสาธารณชน เจ้านายหรือผู้มีเกียรติของต่างประเทศตามที่ทรงพระราชดำริเห็นสมควร ถ้าผู้ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ถวายชนม์ ทายาทจะต้องส่งเครื่องราชอิสริยาภรณ์คืนภายในกำหนดสามสิบวัน สำหรับผู้ที่ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์นี้ ได้รับพระราชทานชั้นสูงขึ้น ผู้ได้รับพระราชทานต้องส่งคืนเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นรอง หรือในกรณีที่ทรงเรียกเครื่องราชอิสริยาภรณ์นี้คืน ถ้าผู้รับพระราชทานส่งคืนไม่ได้ด้วยประการใด ๆ ผู้รับพระราชทานจะต้องใช้ราคาเครื่องราชอิสริยาภรณ์นั้น

2. **พระราชบัญญัติเครื่องราชอิสริยาภรณ์อันมีเกียรติยศยิ่งมงกุฎไทย พุทธศักราช 2484** บัญญัติให้มีเครื่องราชอิสริยาภรณ์ 8 ชั้น สำหรับพระราชทานให้แก่ผู้ทำความดีความชอบเป็นประโยชน์แก่ราชการหรือสาธารณชน เจ้านายหรือผู้มีเกียรติของต่างประเทศตามที่ทรงพระราชดำริเห็นสมควร ถ้าผู้ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ถวายชนม์ ทายาทจะต้องส่งเครื่องราชอิสริยาภรณ์คืนภายในกำหนดสามสิบวัน สำหรับผู้ที่ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์นี้ ได้รับพระราชทานชั้นสูงขึ้น ผู้ได้รับ

พระราชทานต้องส่งคืนเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นรอง หรือในกรณีที่ทรงเรียกเครื่องราช - อิศริยาภรณ์นี้คืน ถ้าผู้รับพระราชทานส่งคืนไม่ได้ด้วยประการใด ๆ ผู้รับพระราชทานจะต้อง ใช้ราคาเครื่องราชอิสริยาภรณ์นั้น

3. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการขอพระราชทานเครื่อง ราชอิสริยาภรณ์อันเป็นที่เชิดชูยิ่งช้างเผือก และเครื่องราชอิสริยาภรณ์อันมีเกียรติยศ ยิ่งมงกุฎไทย พ.ศ. 2536 เป็นระเบียบที่ใช้ในการพิจารณาเพื่อเสนอขอพระราชทาน เครื่องราชอิสริยาภรณ์ดังกล่าวในปัจจุบัน โดยส่วนที่เกี่ยวข้องกับกระทรวงแรงงาน มีสาระ สำคัญโดยสรุปดังนี้

หมวด 1 บททั่วไป

ข้อ 8 ในการพิจารณาเสนอขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์แก่บุคคลใด ให้พิจารณาโดยรอบคอบว่าบุคคลนั้นได้กระทำความดีความชอบเป็นประโยชน์แก่ราชการ หรือสาธารณชนจนถึงขนาดควรได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ โดยมีใช้พิจารณา แต่เพียงตำแหน่ง ระดับ ชั้น ชั้นยศ หรือครบกำหนดระยะเวลาที่จะขอพระราชทานเครื่องราช - อิศริยาภรณ์ได้เท่านั้น

หมวด 2 การเสนอขอพระราชทาน

ข้อ 9 การเสนอขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ให้เริ่มจาก เครื่องราชอิสริยาภรณ์อันมีเกียรติยศยิ่งมงกุฎไทย และเครื่องราชอิสริยาภรณ์อันเป็นที่ เชิดชูยิ่งช้างเผือกสลับกับ โดยเลื่อนชั้นตราตามลำดับจากชั้นล่างสุดจนถึงชั้นสูงสุดตาม ลำดับ รวม 16 ชั้นตรา ดังนี้

(1) ชั้นที่ 7	เหรียญเงินมงกุฎไทย	อักษรรย่อ	ร.ง.ม.
(2) ชั้นที่ 7	เหรียญเงินช้างเผือก	อักษรรย่อ	ร.ง.ช.
(3) ชั้นที่ 6	เหรียญทองมงกุฎไทย	อักษรรย่อ	ร.ท.ม.
(4) ชั้นที่ 6	เหรียญทองช้างเผือก	อักษรรย่อ	ร.ท.ช.
(5) ชั้นที่ 5	เบญจมาภรณ์มงกุฎไทย	อักษรรย่อ	บ.ม.
(6) ชั้นที่ 5	เบญจมาภรณ์ช้างเผือก	อักษรรย่อ	บ.ช.
(7) ชั้นที่ 4	จักรฤทธาภรณ์มงกุฎไทย	อักษรรย่อ	จ.ม.
(8) ชั้นที่ 4	จักรฤทธาภรณ์ช้างเผือก	อักษรรย่อ	จ.ช.

(9)	ชั้นที่ 3	ตริตาภรณ์มงกุฎไทย	อักษรย่อ	ต.ม.
(10)	ชั้นที่ 3	ตริตาภรณ์ช้างเผือก	อักษรย่อ	ต.ช.
(11)	ชั้นที่ 2	ทวิติยาภรณ์มงกุฎไทย	อักษรย่อ	ท.ม.
(12)	ชั้นที่ 2	ทวิติยาภรณ์ช้างเผือก	อักษรย่อ	ท.ช.
(13)	ชั้นที่ 1	ประถมาภรณ์มงกุฎไทย	อักษรย่อ	ป.ม.
(14)	ชั้นที่ 1	ประถมาภรณ์ช้างเผือก	อักษรย่อ	ป.ช.
(15)	ชั้นที่สูงที่สุด	มหาวชิรมงกุฎ	อักษรย่อ	ม.ว.ม.
(16)	ชั้นที่สูงที่สุด	มหาปรมาภรณ์ช้างเผือก	อักษรย่อ	ม.ป.ช.

ลำดับที่ 1 - 12 เป็นเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นต่ำกว่าสายสะพาย
ลำดับที่ 13 - 16 เป็นเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นสายสะพาย

ข้อ 10 บุคคลที่พึงได้รับการพิจารณาเสนอขอพระราชทานเครื่องราช -
อิสริยาภรณ์จะต้องมีคุณสมบัติ ดังนี้

- (1) เป็นผู้ที่มีสัญชาติไทย
- (2) เป็นผู้ประพฤติดีและปฏิบัติงานราชการหรือปฏิบัติงานที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณชนด้วยความอุทิศตน ซื่อสัตย์ และเอาใจใส่ต่อหน้าที่อย่างดียิ่ง
- (3) เป็นผู้ไม่เคยมีพระบรมราชานุญาตให้เรียกคืนเครื่องราชอิสริยาภรณ์ หรือต้องรับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ

ข้อ 11 การเสนอขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์จะเสนอใน
ปิดกั้นไม่ได้ เว้นแต่กรณี ดังนี้

- (1) เป็นการขอพระราชทานตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในบัญชีท้ายระเบียบนี้ต่างบัญชีกัน
- (2) เป็นการขอพระราชทานตามที่ได้กำหนดไว้เป็นอย่างอื่นในระเบียบนี้ หรือ
- (3) เป็นการขอพระราชทานแก่ผู้กระทำความดีความชอบดีเด่น กล่าวคือ ปฏิบัติหน้าที่ผ่าอันตรายหรือปฏิบัติงานนอกเหนือหน้าที่เพิ่มขึ้นเป็นพิเศษ ซึ่งเป็นงานสำคัญยิ่ง และเป็นผลดีแก่ราชการหรือสาธารณชน หรือคิดค้นสิ่งหรือวิธีการอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งแก่ประเทศชาติได้เป็นผลสำเร็จ โดยให้ระบุความดีความชอบให้เห็นเด่นชัดว่า ได้กระทำความดีความชอบอันเป็นประโยชน์ยิ่ง ประการใด เมื่อใด และได้ผลดีอย่างไร

ข้อ 12 การเสนอขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์จะเสนอเลื่อนชั้นตรา ก่อนครบกำหนดระยะเวลาตามที่กำหนดไว้ในระเบียบนี้ได้ เว้นแต่เป็นกรณีตามข้อ 11 (3)

ข้อ 13 การเสนอขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์จะเสนอขอ **ข้ามชั้นตรามีได้** เว้นแต่เป็นกรณีตามข้อ 11 (3)

ข้อ 14 การเสนอขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ประจำปีให้ขอ พระราชทานในวโรกาสพระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษา เว้นแต่การเสนอขอพระราชทาน กรณีที่มีความจำเป็นรีบด่วน การเสนอขอพระราชทานสำหรับชาวต่างประเทศ และการเสนอขอพระราชทานสำหรับผู้วายชนม์ โดยให้เสนอขอพระราชทานได้ตามคราว แห่งความชอบและตามเหตุการณ์เป็นกรณี ๆ ไป

ข้อ 15 ให้กระทรวง หรือบุคคลตามข้อ 16 จัดทำเอกสารตามรายการ และจำนวนที่สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีกำหนด โดยแยกเอกสารเป็นการเสนอขอ พระราชทานให้แก่ผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่ในปัจจุบัน และผู้ที่ต้องพ้นจากหน้าที่เพราะเกษียณอายุ และให้เป็นไปตามลำดับชั้นตราเครื่องราชอิสริยาภรณ์ คือ

- (1) ชั้นต่ำกว่าสายสะพาย
- (2) ชั้นสายสะพาย

ในการเสนอขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ประจำปี ให้กระทรวง หรือบุคคลตามข้อ 16 ส่งเอกสารไปยังสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีก่อนวันพระราชพิธี เฉลิมพระชนมพรรษา ไม่น้อยกว่า 90 วัน (วันที่ 6 กันยายนของทุกปี)

ภายหลังจากที่ได้ส่งเอกสารการเสนอขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ประจำปีไปยังสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีแล้ว หากกระทรวง เห็นว่ามีบุคคลที่ได้รับแต่งตั้ง ให้ดำรงตำแหน่ง ระดับ ชั้น ชั้นยศ สูงขึ้น และมีคุณสมบัติอื่นครบตามหลักเกณฑ์ที่จะ ขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นสายสะพายประจำปี ก็ให้ส่งเอกสารเพิ่มเติมไปยัง สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีก่อนวันพระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษาได้ แต่ต้องไม่น้อยกว่า 60 วัน (วันที่ 6 ตุลาคมของทุกปี)

ข้อ 16 ให้ปลัดกระทรวง เป็นผู้เสนอรายชื่อผู้ที่สมควรขอพระราชทาน เครื่องราชอิสริยาภรณ์ ดังนี้

- (1) ข้าราชการ ลูกจ้างประจำของส่วนราชการ
- (2) คู่สมรสของบุคคลที่มีสิทธิได้รับพระราชทาน

ข้อ 17 ให้หัวหน้าส่วนราชการที่มีฐานะเป็นกรม ผู้บังคับบัญชา ซึ่งประสงค์ จะเสนอขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ให้แก่บุคคลตามข้อ 16 (1) แต่งตั้ง คณะกรรมการขึ้นคณะหนึ่ง ทำหน้าที่รวบรวมและตรวจสอบรายชื่อ เอกสาร และหลักฐาน ต่าง ๆ แล้วพิจารณา คุณสมบัติและกลั่นกรองความดีความชอบตามที่กำหนดในระเบียบนี้ พร้อมทั้งรับรองว่า เป็นบุคคลที่สมควรเสนอขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ได้ แล้วเสนอไปยังปลัดกระทรวง

ให้หัวหน้าส่วนราชการระดับกระทรวง แต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นอีก คณะหนึ่ง ทำหน้าที่พิจารณากลั่นกรองและรับรองอีกชั้นหนึ่ง ก่อนเสนอไปยังปลัดกระทรวง

ข้อ 19 การเสนอขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ให้เป็นไปตาม กำหนดระยะเวลาดังต่อไปนี้

(1) ข้าราชการ ต้องมีระยะเวลารับราชการติดต่อกันมาแล้ว ไม่น้อยกว่า 5 ปีบริบูรณ์ นับตั้งแต่วันเริ่มเข้ารับราชการ จนถึงวันก่อนพระราชพิธี เฉลิมพระชนมพรรษาของปีที่จะขอพระราชทานไม่น้อยกว่า 60 วัน

(2) ลูกจ้างประจำของส่วนราชการ ต้องปฏิบัติงานติดต่อกันมา เป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 8 ปีบริบูรณ์ นับตั้งแต่วันเริ่มจ้างจนถึงวันก่อนวันพระราชพิธี เฉลิมพระชนมพรรษาของปีที่จะขอพระราชทานไม่น้อยกว่า 60 วัน

ในการนับระยะเวลารับราชการหรือเวลาปฏิบัติงานดังกล่าว และกำหนด ระยะเวลาเพื่อเสนอขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์เลื่อนขั้นตราให้สูงขึ้นตามหลักเกณฑ์ ที่กำหนด ถ้าผู้ขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ถูกลงโทษทางวินัยในปีใด ให้เพิ่มกำหนด ระยะเวลาการขอพระราชทานอีก 1 ปี ยกเว้นโทษภาคทัณฑ์

ข้อ 20 ผู้ขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ผู้ใดถูกกล่าวหาว่า

(1) กระทำผิดทางวินัยอย่างร้ายแรงและถูกตั้งกรรมการ สอบสวนแล้ว หรือ

(2) กระทำความผิดทางอาญา และอยู่ระหว่างสอบสวนของ พนักงานสอบสวน หรืออยู่ระหว่างการดำเนินคดีอาญาในศาล แม้คดียังไม่ถึงที่สุด เว้นแต่ ความผิดลหุโทษ หรือความผิดที่มีโทษปรับสถานเดียว

ก่อนการพิจารณาของคณะกรรมการพิจารณาการเสนอขอพระราชทาน ในปีใด ให้กระทรวง ทบวง กรม แจ้งพฤติกรรمدังกล่าวให้กรรมการทราบด้วย และ คณะกรรมการอาจมีมติให้รอการพิจารณาการขอพระราชทาน สำหรับผู้นั้นไว้ก่อนก็ได้

ข้อ 22 ข้าราชการ หรือลูกจ้างประจำของส่วนราชการ ที่ต้องพ้นจากการปฏิบัติหน้าที่ราชการ เพราะเกษียณอายุราชการในปีใด ให้มีสิทธิได้รับการพิจารณาเสนอขอพระราชทานในปีที่พ้นจากราชการด้วย

หมวด 3 การพิจารณาการเสนอขอพระราชทาน

ข้อ 23 ให้มีคณะกรรมการพิจารณาการเสนอขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นสายสะพายคณะหนึ่ง ประกอบด้วย

(1) นายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรี
ที่ได้รับมอบหมาย	เป็นประธาน
(2) รองนายกรัฐมนตรี	เป็นกรรมการ
(3) รัฐมนตรีที่นายกรัฐมนตรี
แต่งตั้ง จำนวน 5 คน	เป็นกรรมการ
(4) เลขาธิการพระราชวังหรือผู้แทน	เป็นกรรมการ
(5) เลขาธิการคณะรัฐมนตรี	เป็นกรรมการ
และเลขานุการ
(6) รองเลขาธิการคณะรัฐมนตรีหรือผู้ช่วย
เลขาธิการคณะรัฐมนตรีที่เลขาธิการ
คณะรัฐมนตรีมอบหมาย	เป็นกรรมการ
และผู้ช่วย
เลขานุการ

ให้คณะกรรมการ มีอำนาจและหน้าที่ในการพิจารณาเสนอขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นสายสะพายทุกชั้นตรา

ข้อ 24 ให้มีคณะกรรมการพิจารณาการเสนอขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นต่ำกว่าสายสะพายคณะหนึ่ง ประกอบด้วย

(1) รองนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรี
ที่นายกรัฐมนตรีมอบหมาย	เป็นประธาน
(2) ปลัดกระทรวงหรือปลัดทบวง
ที่ประธานกรรมการ แต่งตั้ง จำนวน 5 คน	เป็นกรรมการ
(3) เลขาธิการ ก.พ.	เป็นกรรมการ
(4) เลขาธิการคณะรัฐมนตรี	เป็นกรรมการ

(5) รองเลขาธิการคณะรัฐมนตรีหรือผู้ช่วย
เลขาธิการคณะรัฐมนตรีที่เลขาธิการ
คณะรัฐมนตรีมอบหมาย	เป็นกรรมการ
(6) ผู้อำนวยการสำนักอาลักษณ์
และเครื่องราชอิสริยาภรณ์	เป็นกรรมการ
และเลขานุการ
(7) ข้าราชการในสำนักอาลักษณ์ฯ
ที่เลขาธิการคณะรัฐมนตรี มอบหมาย	เป็นกรรมการ
และผู้ช่วย
เลขานุการ

ให้คณะกรรมการ มีอำนาจและหน้าที่ในการพิจารณาเสนอขอพระราชทาน เครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นต่ำกว่าสายสะพายทุกชั้นตรา

ข้อ 25 เมื่อสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ได้รับเอกสารคำขอพระราชทาน เครื่องราชอิสริยาภรณ์แล้ว ให้ตรวจสอบคุณสมบัติ ประวัติการได้รับพระราชทานเครื่องราช - อิสริยาภรณ์และเครื่องราชอิสริยาภรณ์ที่สมควรได้รับตามระเบียบนี้หรือตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด ในบัญชีท้ายระเบียบนี้ แล้วเสนอคณะกรรมการตามข้อ 23 หรือข้อ 24 แล้วแต่กรณีต่อไป

ข้อ 27 เมื่อคณะกรรมการตามข้อ 23 หรือข้อ 24 แล้วแต่กรณี พิจารณาเสร็จ แล้วให้สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี เสนอรายชื่อบุคคลพร้อมทั้งชั้นตราเครื่องราช - อิสริยาภรณ์ ที่สมควรขอพระราชทานให้นายกรัฐมนตรีพิจารณา เมื่อนายกรัฐมนตรีเห็นชอบ แล้ว ให้สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีเสนอรายชื่อไปยังสำนักราชเลขาธิการ เพื่อนำความ กราบบังคมทูลพระกรุณาขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ หากทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แล้ว ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาต่อไป

หมวด 4 การเสนอและการพิจารณาการเสนอขอพระราชทานแก่ บุคคลบางประเภท

ข้อ 29 การเสนอขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์สำหรับ ชาวต่างประเทศให้เสนอขอพระราชทานได้ เมื่อชาวต่างประเทศนั้นได้กระทำคุณประโยชน์แก่ ประเทศไทยเป็นอย่างยิ่งโดยให้กระทรวง ทบวง กรม ที่ได้รับประโยชน์หรือเกี่ยวข้องมากที่สุดเป็น ผู้พิจารณาเสนอขอพระราชทาน

ข้อ 30 การเสนอขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์สำหรับ ผู้วายชนม์ ให้กระทรวง ทบวง กรม ที่ได้รับประโยชน์หรือเกี่ยวข้องมากที่สุดเสนอขอ

พระราชทานได้เมื่อผู้ขายนมได้เคยกระทำคุณประโยชน์เป็นอย่างยิ่ง โดยให้ส่งเอกสารไปยัง
สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี เพื่อนำเสนอต่อไป

3. พระราชบัญญัติเหรียญจักรมาลาและเหรียญจักรพรรดิมาลา พุทธศักราช 2484

3.1 เหรียญจักรมาลา เพื่อพระราชทานให้แก่ ทหาร ตำรวจ
ที่ประจำการรวมเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 15 ปี

3.2 เหรียญจักรพรรดิมาลา เพื่อพระราชทานให้แก่ ข้าราชการ
ฝ่ายพลเรือนที่รับราชการมาด้วยความเรียบร้อยเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 25 ปี

การนับเวลาให้นับเวลาราชการทั้งหมดรวมกัน หากเข้ารับราชการก่อน
อายุครบ 18 ปีบริบูรณ์ให้นับตั้งแต่วันอายุครบ 18 ปีบริบูรณ์ เป็นต้นไป

บทที่ 4

ขั้นตอนการดำเนินการเสนอขอพระราชทาน

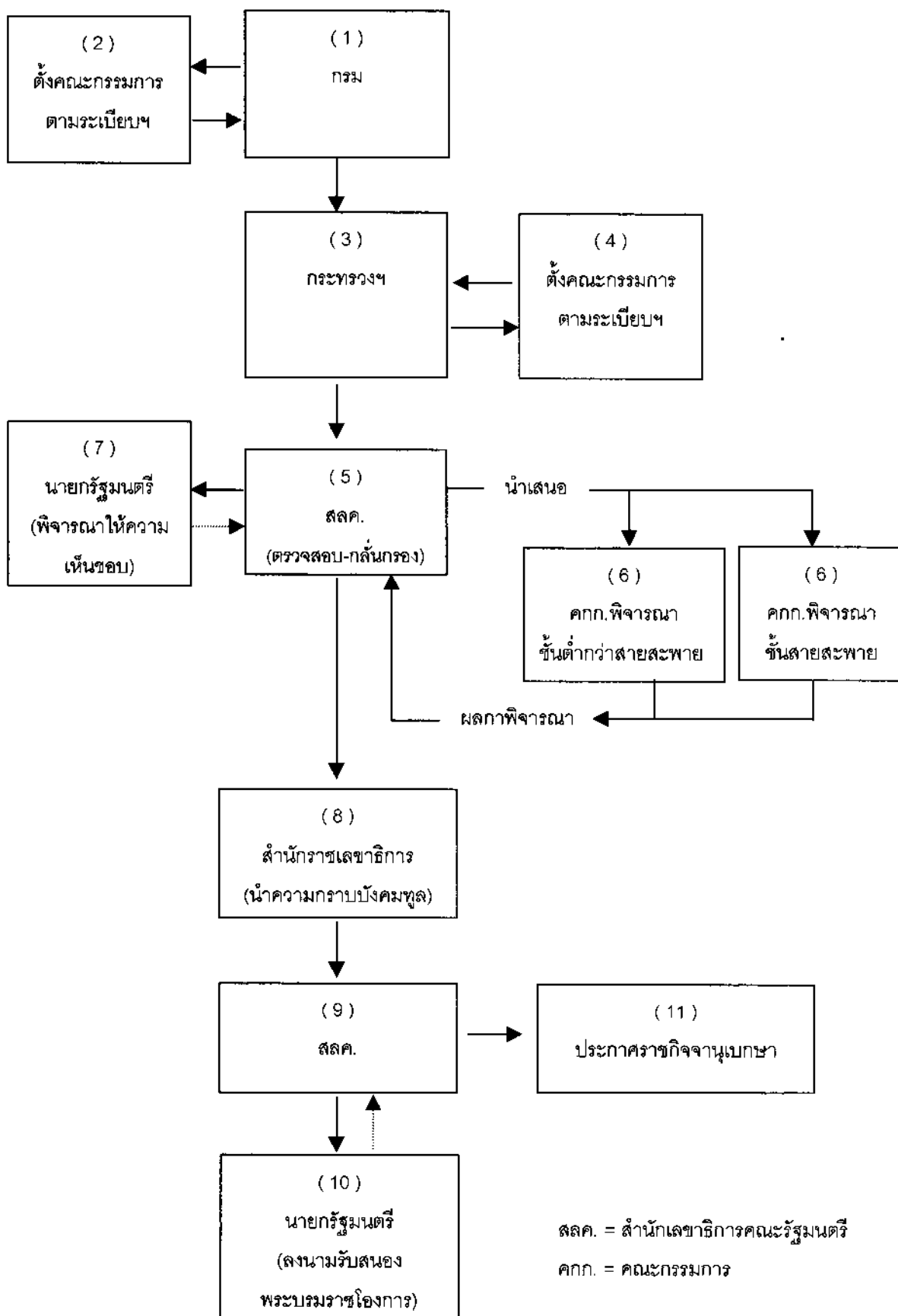
เครื่องราชอิสริยาภรณ์

และเหรียญจักรพรรดิมาลา

ในการเสนอขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ และเหรียญจักรพรรดิมาลา นั้น มีขั้นตอนการดำเนินการตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์อันเป็นที่เชิดชูยิ่งช้างเผือก และเครื่องราชอิสริยาภรณ์อันมีเกียรติยศยิ่งมงกุฎไทย พุทธศักราช 2536 ดังนี้

1. หัวหน้าส่วนราชการที่มีฐานะเป็นกรม ผู้บังคับบัญชาหรือผู้ดำรงตำแหน่งสูงสุดซึ่งประสงค์จะเสนอขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ให้แก่ผู้ที่มีคุณสมบัติในสังกัด จะต้องแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นคณะหนึ่ง เพื่อทำหน้าที่รวบรวมและตรวจสอบรายชื่อ เอกสาร และหลักฐานต่าง ๆ แล้วพิจารณาคุณสมบัติและกลั่นกรองความดีความชอบตามที่กำหนดในระเบียบนี้ พร้อมทั้งรับรองว่าเป็นบุคคลที่สมควรเสนอขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ได้
 2. หัวหน้าส่วนราชการระดับกระทรวง แต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นอีกคณะหนึ่ง เพื่อทำหน้าที่พิจารณากลั่นกรองและรับรองอีกชั้นหนึ่ง
 3. เมื่อคณะกรรมการระดับกระทรวง พิจารณาเสร็จแล้ว ต้องจัดส่งเอกสารต่าง ๆ ที่ใช้ประกอบการเสนอขอพระราชทานให้สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีเพื่อเสนอคณะกรรมการพิจารณากลั่นกรองอีกชั้นหนึ่งก่อนแล้วเสนอรายชื่อบุคคลพร้อมทั้งชั้นตราเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ที่สมควรเสนอขอพระราชทานให้นายกรัฐมนตรีพิจารณา
 4. เมื่อนายกรัฐมนตรีพิจารณาเห็นชอบแล้ว ให้สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีเสนอรายชื่อไปยังสำนักราชเลขาธิการ เพื่อนำความกราบบังคมทูลพระกรุณาขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ หากทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แล้วให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาต่อไป
- จากรายละเอียดดังกล่าวข้างต้น สามารถจัดทำเป็นผังแสดงขั้นตอนการเสนอขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ซึ่งปรากฏได้ดังต่อไปนี้

ผังแสดงขั้นตอนการเสนอขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์

ในการพิจารณาเพื่อเสนอขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ และเหรียญจักรพรรดิมาลา จะต้องตรวจสอบคุณสมบัติของข้าราชการ ลูกจ้างประจำ และคู่สมรสของข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ โดยการดำเนินการต่าง ๆ ให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ และหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับการเสนอขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์อันเป็นที่เชิดชูยิ่งช้างเผือกเครื่องราชอิสริยาภรณ์อันมีเกียรติยศยิ่งมงกุฎไทย และเหรียญจักรพรรดิมาลา ซึ่งเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับการเสนอขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์จะต้องดำเนินการตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 : ขั้นตอนเตรียมการ

1.1 ศึกษากฎหมาย ระเบียบ หลักเกณฑ์และขั้นตอนที่เกี่ยวข้องกับงานเครื่องราชอิสริยาภรณ์

เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับงานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ จะต้องมีความรู้ความเข้าใจ และศึกษากฎหมาย ระเบียบ หลักเกณฑ์ ขั้นตอน การจัดเตรียมเอกสารต่าง ๆ โดยเฉพาะการพิจารณาคุณสมบัติของข้าราชการ ลูกจ้างประจำ และคู่สมรสของข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ ซึ่งมีสิทธิเสนอขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ หากดำเนินการผิดพลาดจะมีผลกระทบต่อสิทธิประโยชน์ของบุคคลดังกล่าว และหากมีข้อสงสัยสามารถสอบถามเจ้าหน้าที่สำนักอาลักษณ์และเครื่องราชอิสริยาภรณ์ สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีได้

1.2 จัดทำทะเบียนประวัติเครื่องราชอิสริยาภรณ์ของข้าราชการลูกจ้างประจำ และคู่สมรสของข้าราชการชั้นผู้ใหญ่

เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ จะต้องจัดทำทะเบียนประวัติการได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ของข้าราชการ ลูกจ้างประจำ รวมทั้งคู่สมรสของข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ในสังกัด ซึ่งแหล่งข้อมูลที่นำมาบันทึกในทะเบียนประวัติได้จากคำสั่งเวียนต่าง ๆ อาทิ เช่น คำสั่งบรรจุแต่งตั้ง คำสั่งเลื่อน คำสั่งโอน คำสั่งย้าย คำสั่งปฏิบัติ คำสั่งลาออก และคำสั่งลงโทษทางวินัย โดยต้องปรับปรุงข้อมูลให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ เพื่อเป็นฐานข้อมูลในการตรวจสอบและพิจารณาคุณสมบัติของผู้ที่มีสิทธิเสนอขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ประจำปี

1.3 จัดทำคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการ ฯ ตามระเบียบ

ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีกำหนดให้หัวหน้าส่วนราชการที่มีฐานะเป็นกรม จัดทำคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการดังกล่าว เพื่อทำหน้าที่รวบรวม ตรวจสอบรายชื่อเอกสารหลักฐานต่าง ๆ แล้วพิจารณาคูณสมบัติ และกลั่นกรองความดีความชอบพร้อมทั้งรับรองว่าเป็นบุคคลที่สมควรเสนอขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ได้

ในส่วนราชการระดับกระทรวง หัวหน้าส่วนราชการระดับกระทรวง จะแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นอีกคณะหนึ่ง เพื่อทำหน้าที่พิจารณากลั่นกรองและรับรองอีกชั้นหนึ่งว่าบุคคลตามที่แต่ละหน่วยงานในสังกัดกระทรวง เสนอรายชื่อเพื่อขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ เป็นบุคคลที่มีคุณสมบัติครบถ้วนสมควรเสนอขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ในปีนั้นๆ ได้

ในส่วนของกระทรวงแรงงาน ได้แต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณากลั่นกรองและรับรองผลการพิจารณาของคณะกรรมการพิจารณาขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ อันเป็นที่เชิดชูยิ่งช้างเผือก และเครื่องราชอิสริยาภรณ์อันมีเกียรติยศยิ่งมงกุฎไทย โดยมีองค์ประกอบของคณะกรรมการฯ ดังนี้ ปลัดกระทรวงแรงงาน เป็นประธาน รองปลัดกระทรวงแรงงาน (หัวหน้ากลุ่มงานด้านนโยบายและอำนาจการ) ผู้แทนกรมในสังกัดทุกกรม ผู้อำนวยการสำนักบริหารกลาง ผู้อำนวยการ กลุ่มงานกฎหมาย เป็นกรรมการ และผู้อำนวยการกลุ่มงานพัฒนาองค์กรและระบบงาน เป็นกรรมการและเลขานุการ ทำหน้าที่พิจารณากลั่นกรองและรับรองอีกชั้นหนึ่งว่าเป็นบุคคลที่สมควรเสนอขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ฯ ตามระเบียบฯ และเสนอให้ปลัดกระทรวงแรงงาน เป็นผู้เสนอรายชื่อผู้ที่สมควรขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ (ภาคผนวก ข)

1.4 ทำหนังสือถึงหน่วยงานในสังกัดเพื่อแจ้งเวียนคำสั่ง และแจ้งแนวทางปฏิบัติในการเสนอขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ให้แก่ข้าราชการ ลูกจ้างประจำ และคู่สมรส ของข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ และเหรียญจักรพรรดิมาลา

หลังจากมีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการระดับกระทรวงแล้ว กระทรวงแรงงานจะแจ้งเวียนคำสั่งไปยังกรมในสังกัดเพื่อทราบและให้กรมในสังกัดแจ้งรายชื่อผู้แทนกรมที่จะเข้าร่วมประชุมดังกล่าวด้วย (ภาคผนวก ข) และเพื่อให้การพิจารณาเสนอขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์และเหรียญจักรพรรดิมาลา ประจำปี เป็นไปด้วยความเรียบร้อยและทันตามกำหนดระยะเวลา กระทรวงแรงงาน จึงได้กำหนดแนวปฏิบัติ

ในการจัดส่งเอกสารเสนอขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ประจำปีให้กรมในสังกัด
ถือปฏิบัติ (ภาคผนวก ข) ดังนี้

(1) การเสนอขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ให้แก่ข้าราชการ
ลูกจ้างประจำ และคู่สมรสของข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ ให้จัดส่งเอกสารการเสนอขอพระราชทานฯ
ให้กระทรวง ในวันที่ 30 มิถุนายนของปี ดังนี้

1. บัญชีแสดงจำนวนชั้นตรา	ชั้นสายสะพาย	จำนวน 3 ชุด
	ชั้นต่ำกว่าสายสะพาย	จำนวน 3 ชุด
2. บัญชีรายชื่อ	ชั้นสายสะพาย	จำนวน 4 ชุด
	ชั้นต่ำกว่าสายสะพาย	จำนวน 9 ชุด
3. บัญชีแสดงคุณสมบัติ	ชั้นสายสะพาย	จำนวน 3 ชุด
	ชั้นต่ำกว่าสายสะพาย	จำนวน 2 ชุด
4. รายงานการประชุมของคณะกรรมการ		จำนวน 2 ชุด

(2) การเสนอขอพระราชทานเหรียญจักรพรรดิมาลา สำหรับข้าราชการ
พลเรือนในสังกัดกระทรวง ให้รวบรวมรายชื่อข้าราชการที่มีคุณสมบัติครบถ้วนตาม
พระราชบัญญัติเหรียญจักรมาลาและเหรียญจักรพรรดิมาลา พ.ศ. 2484 โดยจัดส่งเอกสารให้
กระทรวง ในวันที่ 30 มิถุนายนของปี ดังนี้

1. บัญชีแสดงจำนวนชั้นตรา	จำนวน 3 ชุด
2. บัญชีรายชื่อ	จำนวน 9 ชุด
3. ประวัติข้าราชการ	รายละเอียด 3 ชุด

ทั้งนี้ เมื่อถึงช่วงระยะเวลาในการดำเนินการเสนอขอเครื่องราชอิสริยาภรณ์ประจำปี กระทรวง
แรงงาน จะมีหนังสือแจ้งกรมในสังกัดเพื่อขอความร่วมมือให้ดำเนินการจัดส่งเอกสารประกอบ
การเสนอขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ประจำปี ให้เป็นไปตามแนวปฏิบัติที่ได้แจ้งไว้
แล้วนั้น (ภาคผนวก ข)

ขั้นตอนที่ 2 : ขั้นตอนการ

2.1 ตรวจสอบคุณสมบัติข้าราชการ เพื่อจัดทำเอกสารประวัติแสดงคุณสมบัติของผู้ที่เสนอขอเหรียญจักรพรรดิมาลา (ร.จ.พ.) และแจ้งเจ้าของประวัติ เพื่อตรวจสอบและรับรองความถูกต้อง

การเสนอขอพระราชทานเหรียญจักรพรรดิมาลาให้แก่ข้าราชการฝ่ายพลเรือน ผู้ที่จะขอพระราชทานจะต้องมีคุณสมบัติเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในพระราชบัญญัติเหรียญจักรมาลาและเหรียญจักรพรรดิมาลา พุทธศักราช 2484 โดยได้กำหนดหลักเกณฑ์การพิจารณา ดังนี้

1. เหรียญจักรพรรดิมาลาเป็นเหรียญที่เสนอขอพระราชทานให้แก่ข้าราชการฝ่ายพลเรือนที่รับราชการมาด้วยความเรียบร้อยเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 25 ปี ตั้งแต่เริ่มบรรจุเข้ารับราชการจนถึงปีที่ขอพระราชทาน และหากเข้ารับราชการก่อนอายุครบ 18 ปีบริบูรณ์ ให้นับตั้งแต่อายุครบ 18 ปีบริบูรณ์เป็นต้นไป การนับเวลาราชการให้นับโดยคำนวณเวลาราชการทั้งหมดของผู้นั้นรวมกัน

การรับราชการมาด้วยความเรียบร้อยเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 25 ปี ตามนัยมาตรา 8 แห่งพระราชบัญญัติเหรียญจักรมาลาและเหรียญจักรพรรดิมาลา พ.ศ. 2484 หมายถึง ข้าราชการพลเรือนซึ่งได้ปฏิบัติหน้าที่ราชการตามที่ได้รับมอบหมาย ด้วยความวิริยะอุตสาหะ มีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มกำลังความสามารถ จนบังเกิดผลดีแก่ราชการเป็นอย่างยิ่ง อีกทั้งปฏิบัติตนเหมาะสมกับการเป็นข้าราชการโดยไม่เคยกระทำความผิดทางวินัยหรือถูกลงโทษทางวินัยมาก่อน ตลอดระยะเวลาไม่น้อยกว่า 25 ปี นับตั้งแต่เริ่มบรรจุเข้ารับราชการจนถึงปีที่ขอพระราชทาน

2. สำหรับข้าราชการที่โอนมาจากหน่วยงานอื่น ซึ่งมียศทางทหารหรือตำรวจ รับราชการประจำการหรือในกองประจำการรวมกันเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 15 ปี และเคยได้รับเหรียญจักรมาลามาก่อนแล้ว จะไม่ได้รับการเสนอขอเหรียญจักรพรรดิมาลาอีก ทั้งนี้ เนื่องจากเหรียญจักรมาลาและเหรียญจักรพรรดิมาลาจะพระราชทานแก่ผู้ใดอย่างใดอย่างหนึ่งแต่อย่างเดียวนั้น

การพระราชทานเหรียญจักรมาลาหรือเหรียญจักรพรรดิมาลาพระมหากษัตริย์ทรงพระราชทานให้เป็นกรรมสิทธิ์ เมื่อผู้ได้รับพระราชทานวายชนม์ ให้ทายาทโดยธรรมรักษาไว้เป็นที่ระลึก ไม่ต้องส่งคืน แต่ถ้าผู้ได้รับพระราชทานหรือทายาทโดยธรรมประพฤติดนไม่สมเกียรติ อาจทรงเรียกคืนได้

หลังจากตรวจสอบคุณสมบัติของข้าราชการในสังกัดที่รับราชการมาด้วยความเรียบร้อยเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 25 ปี ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดแล้ว ต้องจัดทำเอกสารข้อมูลประวัติแสดงคุณสมบัติการรับราชการ เริ่มตั้งแต่บรรจุเข้ารับราชการจนถึงปัจจุบัน และทำหนังสือแจ้งเจ้าของประวัติเพื่อตรวจสอบและรับรองความถูกต้อง พร้อมลงมือชื่อเจ้าของประวัติ จำนวน 3 ชุด แล้วนำเอกสาร ประวัติดังกล่าวมาประกอบการเสนอขอพระราชทานเหรียญจักรพรรดิมาลาต่อไป ซึ่งแบบเอกสารประวัติแสดงคุณสมบัติของผู้ที่เสนอขอเหรียญจักรพรรดิมาลา (ร.จ.พ.) มีลักษณะดังต่อไปนี้

(แบบฟอร์ม)

ประวัติสำหรับเสนอขอพระราชทานเหรียญจักรพรรดิมาลา/เหรียญจักรมาลา

ชื่อ.....

ตำแหน่ง.....

กอง.....

กรม.....

กระทรวง.....

เกิดวันที่.....

รับราชการมาครบ 25 ปี เมื่อวันที่.....

วัน เดือน ปี ที่รับราชการ	ตำแหน่ง	กรม หรือ กระทรวง	อายุ	เงินเดือน	หมายเหตุ

ลงชื่อ.....

เจ้าของประวัติ

2.2 ตรวจสอบคุณสมบัติของข้าราชการ ลูกจ้างประจำ และคู่สมรส ของข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ ในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงแรงงาน เพื่อเสนอขอ พระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์

2.2.1 การเสนอขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ให้แก่ ข้าราชการ ผู้ที่จะขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ จะต้องมามีคุณสมบัติเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในบัญชีท้ายระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีฯ พุทธศักราช 2536 บัญชี 7 และมีระยะเวลารับราชการติดต่อกันมาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปีบริบูรณ์ นับแต่วันเริ่มรับราชการ จนถึงวันก่อนวันพระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษาของปีที่จะขอพระราชทานไม่น้อยกว่า 60 วัน ส่วนหลักเกณฑ์อื่น ๆ สามารถพิจารณาได้ดังนี้

ข้าราชการผู้ดำรงตำแหน่งระดับ 1

1. เริ่มต้นเสนอขอพระราชทาน เหรียญเงินมงกุฎไทย (ร.ง.ม.) และขอเลื่อนขั้นตราได้ถึงเหรียญทองช้างเผือก (ร.ท.ช.)

2. ขอพระราชทานได้ในกรณีพิเศษเท่านั้น

ข้าราชการผู้ดำรงตำแหน่งระดับ 2

1. เริ่มขอพระราชทานชั้นเบญจมาภรณ์มงกุฎไทย (บ.ม.)
2. ดำรงตำแหน่งระดับ 2 มาแล้ว รวมเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 5 ปีบริบูรณ์ก่อนวันพระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษาของปีที่จะเสนอขอพระราชทานไม่น้อยกว่า 60 วัน ขอพระราชทานชั้นเบญจมาภรณ์ช้างเผือก (บ.ช.)

ข้าราชการผู้ดำรงตำแหน่งระดับ 3 หรือระดับ 4

1. ดำรงตำแหน่งระดับ 3 หรือระดับ 4 เริ่มขอพระราชทานชั้นจักรภพภรณ์มงกุฎไทย (จ.ม.)
2. ดำรงตำแหน่งระดับ 3 หรือระดับ 4 มาแล้ว รวมเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 5 ปีบริบูรณ์ก่อนวันพระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษาของปีที่จะเสนอขอพระราชทานไม่น้อยกว่า 60 วัน ขอพระราชทานชั้นจักรภพภรณ์ช้างเผือก (จ.ช.)

ข้าราชการผู้ดำรงตำแหน่งระดับ 5 หรือระดับ 6

1. ดำรงตำแหน่งระดับ 5 หรือระดับ 6 เริ่มขอพระราชทานชั้นตรีตาภรณ์มงกุฎไทย (ต.ม.)
2. ดำรงตำแหน่งในระดับ 5 หรือระดับ 6 มาแล้ว รวมเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 5 ปีบริบูรณ์ก่อนวันพระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษาของปีที่จะเสนอขอพระราชทานไม่น้อยกว่า 60 วัน ขอพระราชทานชั้นตรีตาภรณ์ช้างเผือก (ต.ช.)

ข้าราชการผู้ดำรงตำแหน่งระดับ 7 หรือระดับ 8

1. ดำรงตำแหน่งระดับ 7 หรือระดับ 8 เริ่มขอพระราชทาน
ชั้นทวีติยาภรณ์มงกุฎไทย (ท.ม.)
2. ดำรงตำแหน่งในระดับ 7 หรือระดับ 8 มาแล้ว รวมเป็นเวลา
ไม่น้อยกว่า 5 ปีบริบูรณ์ก่อนวันพระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษาของปีที่จะเสนอขอพระราชทาน
ไม่น้อยกว่า 60 วัน ขอพระราชทานชั้นทวีติยาภรณ์ช้างเผือก (ท.ช.)

ข้าราชการผู้ดำรงตำแหน่งระดับ 8

ข้าราชการผู้ดำรงตำแหน่งระดับ 8 สามารถขอพระราชทาน
เครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นประถมาภรณ์มงกุฎไทย (ป.ม.) ซึ่งเป็นชั้นสายสะพายได้ หากมี
คุณสมบัติต่อไปนี้

1. ต้องดำรงตำแหน่งผู้บังคับบัญชา
2. ต้องได้รับพระราชทานชั้นทวีติยาภรณ์ช้างเผือก (ท.ช.) มาแล้ว
ไม่น้อยกว่า 5 ปีบริบูรณ์
3. ต้องได้รับเงินเดือนเต็มขั้นของข้าราชการพลเรือนระดับ 8 ซึ่งอัตรา
เงินเดือนเต็มขั้นของข้าราชการพลเรือนระดับ 8 คือ 43,440 บาท (ตามบัญชีอัตราเงินเดือน
ข้าราชการ ท้ายพระราชกฤษฎีกาการปรับอัตราเงินเดือนของข้าราชการ พ.ศ. 2547 ซึ่งใช้ ณ
ปัจจุบัน (ภาคผนวก ข))
4. การเสนอขอชั้นประถมาภรณ์มงกุฎไทย (ป.ม.) ให้ขอได้ในปี
ก่อนปีที่จะเกษียณอายุราชการ หรือในปีที่เกษียณอายุราชการ เท่านั้น

ข้าราชการผู้ดำรงตำแหน่งระดับ 9

1. ได้รับพระราชทานชั้นทวีติยาภรณ์ช้างเผือก (ท.ช.) มาแล้ว
ไม่น้อยกว่า 3 ปีบริบูรณ์ ขอพระราชทานชั้นประถมาภรณ์มงกุฎไทย (ป.ม.)
2. ได้รับพระราชทานชั้นประถมาภรณ์มงกุฎไทย (ป.ม.) มาแล้ว
ไม่น้อยกว่า 3 ปีบริบูรณ์ ขอพระราชทานชั้นประถมาภรณ์ช้างเผือก (ป.ช.)
3. ได้รับพระราชทานชั้นประถมาภรณ์ช้างเผือก (ป.ช.) มาแล้ว
ไม่น้อยกว่า 5 ปีบริบูรณ์ ขอพระราชทานชั้นมหาวิริยมงกุฎ (ม.ว.ม.)
4. ในปีที่เกษียณอายุราชการ ให้ขอสูงขึ้นได้อีก 1 ขั้นตรา แต่ต้อง
ไม่เกินชั้นประถมาภรณ์ช้างเผือก (ป.ช.) และเสนอขอในปีติดกันได้ ยกเว้นกรณีลาออก

ข้าราชการผู้ดำรงตำแหน่งระดับ 10

1. ให้ขอพระราชทานเลื่อนขั้นตราได้ตามลำดับทุกปีจนถึงชั้นประถมาภรณ์มงกุฎไทย (ป.ม.)
2. ได้รับพระราชทานชั้นประถมาภรณ์มงกุฎไทย (ป.ม.) มาแล้วไม่น้อยกว่า 3 ปีบริบูรณ์ ขอพระราชทานชั้นประถมาภรณ์ช้างเผือก (ป.ช.)
3. ได้รับพระราชทานชั้นประถมาภรณ์ช้างเผือก (ป.ช.) มาแล้วไม่น้อยกว่า 3 ปีบริบูรณ์ ขอพระราชทานชั้นมหาวิริยมงกุฎ (ม.ว.ม.)
4. ได้รับพระราชทานชั้นมหาวิริยมงกุฎ (ม.ว.ม.) มาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปีบริบูรณ์ ขอพระราชทานชั้นมหาปรมาภรณ์ช้างเผือก (ม.ป.ช.)
5. ในปีทีเกษียณอายุราชการ ให้ขอสูงขึ้นได้อีก 1 ขั้นตรา แต่ต้องไม่เกินชั้นมหาวิริยมงกุฎ (ม.ว.ม.) และเสนอขอในปีติดกันได้ ยกเว้นกรณีลาออก

ข้าราชการผู้ดำรงตำแหน่งระดับ 11

1. ได้รับพระราชทานชั้นประถมาภรณ์มงกุฎไทย (ป.ม.) มาแล้วไม่น้อยกว่า 3 ปีบริบูรณ์ ขอพระราชทานชั้นประถมาภรณ์ช้างเผือก (ป.ช.)
2. ได้รับพระราชทานชั้นประถมาภรณ์ช้างเผือก (ป.ช.) มาแล้วไม่น้อยกว่า 3 ปีบริบูรณ์ ขอพระราชทานชั้นมหาวิริยมงกุฎ (ม.ว.ม.)
3. ได้รับพระราชทานชั้นมหาวิริยมงกุฎ (ม.ว.ม.) มาแล้วไม่น้อยกว่า 3 ปีบริบูรณ์ ขอพระราชทานชั้นมหาปรมาภรณ์ช้างเผือก (ม.ป.ช.)
4. ในปีทีเกษียณอายุราชการ ให้ขอสูงขึ้นได้อีก 1 ขั้นตรา ยกเว้นกรณีลาออก

การขอพระราชทานในกรณีเกษียณอายุราชการของข้าราชการผู้ดำรงตำแหน่งระดับ 9 ระดับ 10 และระดับ 11 นั้น สามารถขอพระราชทานในปีที่ติดกันได้

วิธีการนับระยะเวลาการเสนอขอพระราชทานเครื่องราช -

อิสริยาภรณ์

การเสนอขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ให้แก่ข้าราชการ ตามบัญชี 7 มีวิธีการนับระยะเวลาเมื่อมีคุณสมบัติครบตามเกณฑ์ ตามตัวอย่างดังต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 1 นาย เอก บรรจุเข้ารับราชการในตำแหน่งระดับ 3 เมื่อวันที่ 6 กันยายน 2540 นายเอก จะต้องมึระยะเวลารับราชการติดต่อกันมาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปีบริบูรณ์นับตั้งแต่วันเริ่มเข้ารับราชการจนถึงวันก่อนวันพระราชพิธี

เฉลิมพระชนมพรรษาของปีที่พระราชทานไม่น้อยกว่า 60 วัน นายเอกจะบรรจุเข้ารับราชการครบระยะเวลา 5 ปีบริบูรณ์ ในปี 2545 ให้นับปี 2541 เป็นปีที่ 1 ปี 2542 เป็นปีที่ 2 ปี 2543 เป็นปีที่ 3 ปี 2544 เป็นปีที่ 4 ปี 2545 เป็นปีที่ 5 และในปี 2545 นายเอก ดำรงตำแหน่งระดับ 5 ดังนั้น ในปี 2545 ขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นตริตาภรณ์มงกุฎไทย (ต.ม.) ให้แก่นายเอก

ตัวอย่างที่ 2 นายกิม บรรจุเข้ารับราชการในตำแหน่งระดับ 3 วันที่ 10 ตุลาคม 2540 นายกิม จะต้องมีระยะเวลารับราชการติดต่อกันมาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปีบริบูรณ์ นับตั้งแต่วันเริ่มเข้ารับราชการจนถึงวันก่อนวันพระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษาของปีที่พระราชทานไม่น้อยกว่า 60 วัน นายกิมจะบรรจุเข้ารับราชการครบระยะเวลา 5 ปีบริบูรณ์ ในปี 2546 เนื่องจาก นายกิมมีระยะเวลาดังตั้งแต่วันเริ่มเข้ารับราชการจนถึงวันก่อนวันพระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษา ไม่ครบ 60 วัน เกณฑ์ในการนับระยะเวลาของนายกิม จะครบกำหนดระยะเวลา 5 ปี ในปี 2546 และ ในปี 2546 นายกิมดำรงตำแหน่งระดับ 5 ดังนั้น ในปี 2546 ขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นตริตาภรณ์มงกุฎไทย (ต.ม.) ให้แก่นายกิม

ตัวอย่างที่ 3 นายชัยดำรงตำแหน่งระดับ 5 เมื่อวันที่ 4 กันยายน 2545 จะต้องขอเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นตริตาภรณ์ช้างเผือก (ต.ช.) ในปี 2550 เนื่องจากนายชัยได้ดำรงตำแหน่งระดับ 5 มาแล้วเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 5 ปีบริบูรณ์ ก่อนวันพระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษาของปีที่ขอพระราชทานไม่น้อยกว่า 60 วัน โดยให้นับปี 2546 เป็นปีที่ 1 ปี 2547 เป็นปีที่ 2 ปี 2548 เป็นปีที่ 3 ปี 2549 เป็นปีที่ 4 และในปี 2550 เป็นปีที่ 5 ให้เสนอขอชั้นตริตาภรณ์ช้างเผือก (ต.ช.) ได้เลย

ตัวอย่างที่ 4 นายช่วย ได้เลื่อนให้ดำรงตำแหน่งระดับ 7 เมื่อวันที่ 5 มิถุนายน 2540 ในปี 2540 จะต้องเริ่มขอเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นทวีติยาภรณ์มงกุฎไทย (ท.ม.) ให้แก่ช่วย แต่ถ้า นายช่วยได้รับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นตริตาภรณ์ช้างเผือก (ต.ช.) เมื่อปี 2540 ดังนั้น ในปี 2540 จะขอเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นทวีติยาภรณ์มงกุฎไทย (ท.ม.) ให้แก่ นายช่วยไม่ได้ เนื่องจากเป็นการขอพระราชทานปีติดกัน จะต้องขอเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นทวีติยาภรณ์มงกุฎไทย (ท.ม.) ให้แก่นายช่วย ในปี 2541